

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Statsvetenskapliga institutionen

Lågt valdeltagande slutet för demokratin?

En teoritestande uppsats om Europaparlamentsvalens betydelse för
EU:s demokratiska legitimitet

Kandidatuppsats i
Statsvetenskap
HT 2008
Moa Larsson
Handledare: Johan Martinsson
Antal ord: 9 665

Abstract

När den offentliga debatten diskuterar valdeltagande blandas vanligtvis begreppet demokratisk legitimitet in i diskussionen. Många journalister och politiker uttalar oro över lågt valdeltagande i allmänna val eftersom detta innebär ett hot mot demokratin. Valdeltagandet tycks ha stor betydelse för den demokratiska legitimiteten enligt den offentliga debatten. Men vad säger egentligen den statsvetenskapliga forskningen om sambandet? Få studier har ägnats åt att empiriskt undersöka saken, men rent teoretisk finns det möjlighet att sambandet mellan valdeltagande och demokratisk legitimitet ser ut som den offentliga debatten påstår. Däremot finns det ingen vetenskaplig förklaring till *varför* sambandet skulle finnas. Syftet med uppsatsen är att undersöka om det finns empiriskt stöd för den allmänna debattens påstående att deltagandet i allmänna val påverkar det politiska systemets legitimitet. Uppsatsen är därför av teoritestande karaktär.

EU:s demokratiska underskott har stått i fokus sedan 1970-talet, och var orsaken till att direktval infördes till Europaparlamentet 1979. Valdeltagandet har sedan dess i genomsnitt sjunkit med 20 procentenheter samtidigt som rop hörs om att EU befinner sig i en legitimitetskris. Analysen kommer därför att undersöka om det finns något samband mellan de låga valdeltagandesiffrorna och EU:s bristande legitimitet. I analysen jämförs medlemsländernas valdeltagande i samtliga Europaparlamentsval med mätningarna av den demokratiska legitimiteten över samma period. Resultaten av korrelations- och tidsserieanalysen visar att det inte går att dra några generella slutsatser. Men det finns en viss tendens som tyder på att valdeltagandet påverkar den demokratiska legitimiteten i exempelvis Italien, Tyskland och Frankrike.

Nyckelord: *Valdeltagande, legitimitet, förtroende, EU, Europaparlamentet*

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	3
1.1 EMPIRISKT FALL: EUROPAPARLAMENTSVALEN	5
1.2 DET VETENSKAPLIGA PROBLEMET	6
2. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	7
2.1 EUROPAPARLAMENTSVALEN – MEDBORGARNAS MÖJLIGHET ATT PÅVERKA	7
2.2 VALDELTAGANDE.....	7
2.2.1 Kort om väljarbeteende	7
2.2.2 Valdeltagandets värde	8
2.3 DEMOKRATISK LEGITIMITET	10
2.3.1 Ett luddigt begrepp	11
2.3.2 Utvecklingen över tid.....	11
2.3.3 Valdeltagande och legitimitet.....	12
2.3.4 Rothsteins definition av legitimitet.....	12
2.3.5 Tre indikatorer för legitimitet.....	12
3. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTERNA VÄVS SAMMAN	14
4. SYFTE	15
4.1 STÄMMER ANTAGANDET?	15
4.2 FRÅGESTÄLLNING.....	16
5. METOD OCH MATERIAL	17
5.1 STUDIENS DESIGN OCH VAL AV FALL	17
5.1.1 Empiriskt material	17
5.1.2 Eurobarometerens trovärdighet.....	17
5.2 UNDERSÖKNINGENS FÖRUTSÄTTNINGAR	18
5.2.1 Avgränsning.....	19
5.3 MER OM VALIDITET	19
5.3.1 Begreppsvaliditet samt problem med operationaliseringar	19
5.3.2 Reliabilitet.....	20
5.3.3 Resultatvaliditet	21
5.3.4 Kriterievaliditet.....	21
5.4 BEDÖMNING AV SKALNIVÅ SAMT ANALYSINSTRUMENT	21
5.5 FÖRDRÖJNINGSVARIABEL.....	21
5.6 VARFÖR INGEN KONTROLL AV BAKOMLIGGANDE VARIABLER?	21
5.7 SLUTSATSKRITERIER	22
6. RESULTAT	24
6.1 INDIKATOR FÖRTROENDE.....	24
6.2 INDIKATORN DEN DEMOKRATISKA PROCESSEN	25
6.3 INDIKATORN DEN SUBJEKTIVA SYNEN PÅ EU	26
6.3.1 Operationalisering, är EU något bra eller dåligt?.....	26
6.3.2 Fördröjt samband?	29
6.3.2 Operationalisering, lättnad om EU upplöstes	30
6.3 SAMMANSTÄLLNING AV ANALYSEN.....	31
7. SLUTSATSER	34
7.1 LÅGT VALDELTAGANDE SLUTET FÖR DEMOKRATIN?.....	34
7.2 RESULTATENS BIDRAG TILL FORSKNINGEN	34
7.3 RESULTATENS BETYDELSE FÖR DEN ALLMÄNNA DEBATTEN	35
7.4 VAD KAN TÄNKAS LIGGA BAKOM SAMBANDET?.....	36
7.4.1 "Gruppsyckseffekten"	36
7.4.2 Medias rapportering.....	37
8. REFERENSER	38
9. APPENDIX	41

1. Inledning

I den representativa demokratin förverkligas folkstyre genom allmänna och fria val. Många menar att valdeltagande är ett mått på den representativa demokratis tillstånd¹. Ett högt valdeltagande anses önskvärt eftersom det ger indikation om ett välmående politiskt system. Ett lågt och/eller sjunkande valdeltagande antas vara ett tecken på att det politiska systemet inte är i balans, och tillståndet kan tänkas sätta den representativa demokratis legitimitet på spel². Demokratiteoretiker som exempelvis Robert Dahl menar att effektivt deltagande är en förutsättning för att det fungerande demokratiska systemet skall fylla sin funktion³.

Det finns tre möjliga förklaringar till sambandet mellan valdeltagande och demokratisk legitimitet inom den statsvetenskapliga forskningen. Den första förklaringen innebär att nivån på valdeltagandet påverkar den demokratiska legitimiteten. Det är också denna förklaring som uppsatsen avser att undersöka. Den andra förklaringen innebär att legitimitet istället påverkar nivån på valdeltagandet, medan den tredje och sista förklaringen innebär att sambandet är spuriöst och att det istället är en bakomliggande variabel som orsakar det.

En anledning till att jag har valt den första förklaringen är att forskningen tycks sakna exempel på kausala mekanismer till varför valdeltagandet kan tänkas påverka legitimiteten. Johan Martinsson skriver:

*”Ett omfattande deltagande i de allmänna valen betraktas ofta som av central vikt i ett demokratiskt politiskt system. Emellertid uttalas mindre ofta exakt vad, eller vilka värden, ett högt valdeltagande anses främja.”*⁴

Vid närmare granskning visar det sig också att studier som empiriskt undersöker om valdeltagande påverkar den demokratiska legitimiteten är lätträknade. Därför undersöker uppsatsen om det teoretiska sambandet har empirisk förankring eller ej.

Den kanske främsta anledningen till valet att undersöka den första förklaringen är den offentliga debatten. Ofta kopplar politiker såväl som journalister samman valdeltagande och

¹ Holmberg & Oscarsson 2004:15, Martinsson 2007:11, Ersson & Wide 2001:151, Karlsson 2001:105, samt SCB

² Franklin 2004:2, Martinsson 2007:39, Lutz & Marsh 2007:539, SOU 2000:81, Ersson & Wide 2001:151

³ Dahl, 1989:170, men se även Lutz & Marsh 2007:539

⁴ Martinsson 2007:11

demokratisk legitimitet till en självklarhet där lågt valdeltagande sägs vara ett hot mot demokratin⁵. Senast den 24 februari 2009 fick kommissionär Margot Wallström frågan vad som händer med ett parlaments legitimitet där inte ens hälften av väljarna röstar⁶. Wallström svarade då:

”Så är det ju, ju lägre valdeltagande desto mindre av förtroende för en politisk institution, så det är jätteviktigt att vi ökar legitimiteten genom att öka valdeltagandet.”

På andra håll kan vi läsa:

*”Ett minskande valdeltagande är ett demokratiskt problem för den representativa demokratin. Ju färre som röstar, desto mindre legitimitet. Minskad legitimitet leder på sikt till [...] demokratins uppluckring.”*⁷

Liksom:

*”Den politiska representationen har svag legitimitet till följd av ett mycket lågt valdeltagande.”*⁸

Sett till den offentliga debatten tycks valdeltagande ha en helt avgörande roll för den demokratiska legitimiteten, men som vi såg ovan tycks forskningen ha svårt att belägga att sambandet finns än mindre förklara hur det ser ut, vilket gör att dessa uttalanden kan sakna empirisk förankring. Enda uppluckringen som uppstår om valdeltagandet inte påverkar den demokratiska legitimiteten, är en eventuell uppluckring av medborgarnas förtroende för dessa personer.

Jag har valt att utifrån en teoritestande synvinkel undersöka om valdeltagandet påverkar den demokratiska legitimiteten. Eftersom det är en förutsättning att sambandet finns för att kunna förklara dess kausala mekanismer, kommer uppsatsen av avgränsningsskäl att undersöka själva sambandet och inte inrikta sig på några förklaringsfaktorer. Skulle det visa sig att sambandet har empirisk förankring, blir det istället en kommande uppgift att förklara det. Undersökningen sker över tid för att kunna ta hänsyn till nivåförändringar, och analyseras i

⁵ Se exempelvis Svenska Dagbladet 2004-06-15 Sida: 6, Ulf Sjösten (m) i Borås Tidning 2008-07-26 debattsektionen, Petter Forslund/tt i Hallands Nyheter 2005-08-18 Sida: 17, men även Lutz & Marsh 2007:539

⁶ Frågan ställdes den 24 februari 2009 i SVT:s program ”Rakt på med K-G Bergström”, under en diskussion om det stundande Europaparlamentsvalet.

⁷ Ulf Bergström, Resumé 2004-05-27 Sida: 5,

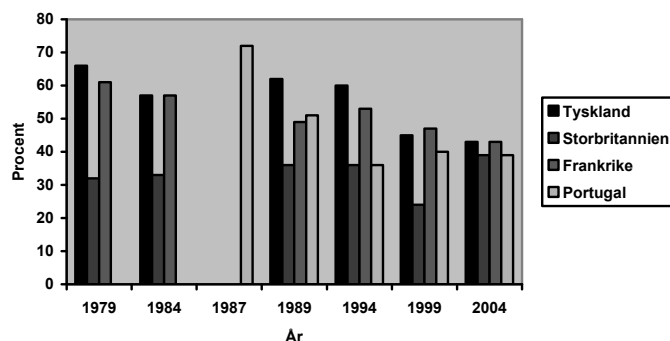
⁸ Gudrun Schyman i Sydsvenskan 2005-03-23 Sida: 04

form av tidsserie- samt korrelationsanalys⁹. Utförligare syfte och frågeställning följer efter teoridelen.

1.1 Empiriskt fall: Europaparlamentsvalen

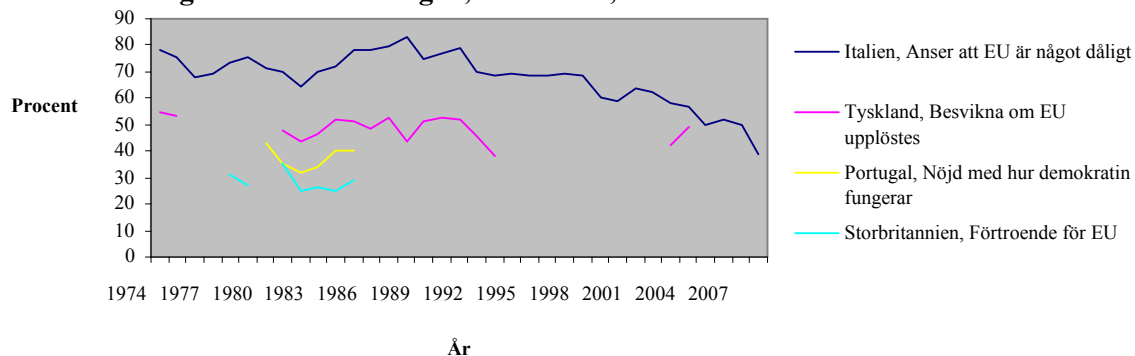
1979 infördes direktval till Europaparlamentet (EP) i syfte att stärka den dåvarande Europeiska Gemenskapens legitimitet. Man fruktade då att EU:s så kallade demokratiska underskott skulle underminera samarbetet om länken mellan medborgare och politiker inte stärktes. Men Europaparlamentsvalens (EP-valen) har inte blivit den succé som många hoppades på. Sjunkande valdeltagande har bidragit till att det fortfarande finns oro över den demokratiska legitimiteten¹⁰. Även den demokratiska legitimitetens utveckling har periodvis varit negativ; det demokratiska underskottet benämns numera EU:s legitimitetskris.

Tabell 1.1 Utveckling för valdeltagande, 1979-2004, utvalda länder

Kommentar: Diagrammet visar hur valdeltagandet har utvecklats sedan Europaparlamentsvalen introducerades 1979. Val av länder beror på att de tycks illustrera exempel på det samband som uppsatsen avser att undersöka; förändringar i valdeltagande tycks här följas av förändringar på den beroende variabeln legitimitet. Men dessa är handplockade exempel för att visa att det finns anledning att tro på sambandet. Förklaring till operationaliseringar finns i metoddelen.

Tabell 1.2 Legitimitetsutvecklingen, 1974-2008, utvalda länder

Kommentar: Tabellen visar hur operationaliseringarna av begreppet legitimitet utvecklats sedan 1974.

⁹ Eftersom två av operationaliseringarna saknar statistik över en längre tidsperiod, kommer dessa inte att kunna analyseras genom korrelationsanalys.

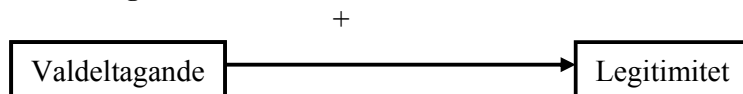
¹⁰ Se appendix för tabell över valdeltagande

1.2 Det vetenskapliga problemet

Uppsatsen undersöker om EP-valens valdeltagande har påverkat EU:s demokratiska legitimitet¹¹. Hypotesen lyder därför: Ju lägre valdeltagande, desto lägre legitimitet. Analysen sker på landnivå vilket gör att analysenheterna har olika förutsättningar att undersökas, eftersom medlemsutvidgningen skett i omgångar. Den kausala riktningen på det samband som undersöks ser ut som i figur 1:

Figur 1

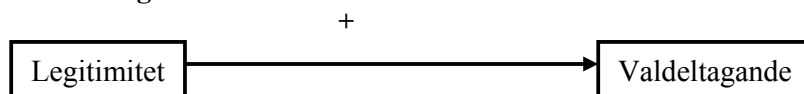
Förklaring 1

Som tidigare nämnt utgör hypotesen bara en av de tre möjliga förklaringarna till hur sambandet mellan valdeltagande och legitimitet kan se ut. Den andra förklaringen innebär att sambandet är det motsatta, dvs. att det är legitimitet som påverkar valdeltagande¹².

Figur 2

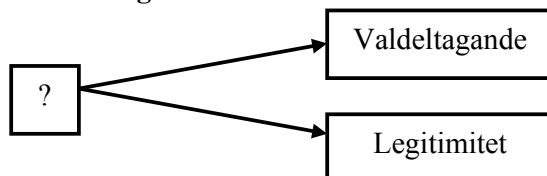
Förklaring 2

Den tredje och sista förklaringen är att sambandet mellan valdeltagande och legitimitet är ett skensamband, och att det istället är en bakomliggande variabel som orsakar sambandet. Är det en bakomliggande variabel som ger upphov till sambandet innebär detta exempelvis att valdeltagandet kan sjunka utan att detta påverkar legitimiteten och vice versa. Förändringar på den bakomliggande variabeln kan i så fall påverka både valdeltagandet och legitimiteten, utan att dessa har något med varandra att göra.

Figur 3

Förklaring 3

¹¹ Tydligare syfte samt frågeställning följer efter teoridelen i syfteavsnittet

¹² Se exempelvis Bennulf, Hedberg, Oscarsson 2000:42

2. Teoretiska Utgångspunkter

2.1 Europaparlamentsvalen – medborgarnas möjlighet att påverka

Sedan direktvalen infördes till Europaparlamentet (EP) 1979 har det genomsnittliga valdeltagandet sjunkit med närmare 20 procentenheter¹³. Anledningen till att direktvalen infördes var som tidigare nämnt den pågående debatten om EU:s demokratiska underskott¹⁴. Förhoppningen var att direktvalen skulle öka medborgarnas förtroende för gemenskapen genom att stärka länken mellan medborgare och politiker¹⁵.

2.2 Valdeltagande

2.2.1 Kort om väljarbeteende

Sjunkande valdeltagande kan delvis förklaras genom att väljarnas beteende reflekterar de signaler som det politiska systemet sänder ut. Generellt anses EP-valen inte ha någon avgörande roll för medborgarnas vardag. I kombination med att det europeiska politiska systemet sänder vaga signaler om valens betydelse, tenderar väljarna i stor utsträckning låta bli att rösta¹⁶.

Mark Franklin menar att bortsett från institutionella arrangemang, som exempelvis valsysteem och det politiska systemets karaktär, påverkas valet att delta i allmänna val till stor del av en politisk socialisationsprocess¹⁷. Processen innebär att individen utvecklar en vana, eller icke-vana, att rösta under påverkan av den sociala miljö som individen omges av. Detta sker under en formativ period vilken utgörs av livets tre första valtillfällen. Det är sedan denna vana som på längre sikt till stor del avgör huruvida individen kommer delta i allmänna val i framtiden. Forskningen visar att individen är mer mottaglig för påverkan från omgivningen under den så kallade formativa perioden än under resten av livet. En faktor som därför inkluderas i den sociala miljön är den nivå valdeltagandet haft bland föregående grupper formativa väljare¹⁸.

Andra delar av forskarvärlden ansluter sig till Franklins omgivningsförklaringar genom att peka på att valet att delta i allmänna val till stor del styrs av individernas föreställning om

¹³ Martinsson 2007: 31, se även appendix för tabell över valdeltagandet

¹⁴ Kohler-Koch & Rittberger 2007:6

¹⁵ Holmberg & Oscarsson 2006:179

¹⁶ Holmberg & Oscarsson 2006:20

¹⁷ Franklin 2004:79

¹⁸ Franklin 2004:59

huruvida människor i deras omgivning kommer att rösta¹⁹. Det finns en tydlig tendens som lutar åt att individens val att delta till stor del påverkas av dess omgivande sociala miljöer²⁰.

Oscarsson sammanfattar de faktorer som påverkar individens val att delta i allmänna val i tre kategorier; institutionella, kontextuella och individuella faktorer. Omgivande sociala miljöer bedöms ingå i den kontextuella faktorn²¹.

2.2.2 Valdeltagandets värde

Om valdeltagande har ett egenvärde finns det rent teoretiskt sett möjlighet att hävda att hypotesen stämmer eftersom förändringar i deltagandet ger förändringar i dess värde. Har valdeltagandet inte något värde i sig är det svårare att ur en teoretisk synvinkel hävda att valdeltagandet kan påverka legitimiteten, och det krävs då empirisk bevisning för att kunna argumentera för sambandets existens.

Det är däremot svårt att få någon tydlig bild av valdeltagandets värde. Generellt sett anses högt valdeltagande vara positivt för den demokratiska legitimiteten, medan lågt valdeltagande riskerar att sätta den demokratiska legitimiteten på spel²². Exempelvis menar Arend Lijphart att lågt valdeltagande är ett allvarligt demokratiproblem och ett hittills olöst dilemma²³. Uppsatshypotesen²⁴ får teoretiskt stöd i detta anseende, men det är ändå svårt att avgöra om valdeltagande har något egenvärde eftersom det inte ges någon förklaring till varför nivån på valdeltagande påverkar den demokratiska legitimiteten. Vi kan se att det mest betydelsefulla med ett högt valdeltagande anses vara att en stor andel av medborgarna har deltagit i valet och att valresultatet därför återspeglar folkets åsikter²⁵. Värdet av valdeltagande tycks i detta fall snarare vara konsekvensen av det höga valdeltagande i form av hög representativitet än den faktiska nivån på deltagandet.

Den största risken med ett lågt valdeltagande rör även den representativiteten, då delar av forskarvärlden menar att den största risken med ett lågt valdeltagande är att det sätter representativiteten på spel. Holmberg & Oscarssons undersökning visar stora skillnader

¹⁹ Teorell & Westholm 1999:150

²⁰ Franklin 2004:13, Teorell & Westholm 1999:150

²¹ Holmberg & Oscarsson 2004:18

²² Se exempelvis Holmberg & Oscarsson 2006:27, Dir. 2004:96, Franklin 2004:2, Martinsson 2007:39

²³ Lutz & Marsh 2007:539

²⁴ Hypotesen lyder: Ju lägre valdeltagande, desto lägre legitimitet

²⁵ Se exempelvis Ersson & Wide 2001:151

mellan svenska röstare och icke-röstare i EP-valet 2004²⁶. Men det finns också forskning som menar att det vanligtvis inte går att belägga skillnader mellan grupperna²⁷. Dessa forskare menar att valresultatet knappast skulle bli annorlunda om valdeltagandet ökade eftersom det är svårt att veta hur icke-röstarna skulle rösta om de deltog i valet. Det svenska EP-valet 2004 tycks snarare vara undantaget som bekräftar regeln. Lutz & Marsh menar att det finns en möjlighet att icke-röstare ändrar uppfattning om de beslutade sig för att delta i valet, som en följd av att de exempelvis tar del av informationen om valet och därigenom ökar sina kunskaper. Eftersom det är så många osäkerhetsfaktorer inblandade i spekulationerna om att valresultaten blir annorlunda om fler deltog, menar dessa forskare att det är omöjligt att belägga att så verkligen är fallet.

Det finns här en tydlig konfliktlinje inom forskningen. Det vanligaste synsättet inom svensk forskning är dock att ett lågt valdeltagande snedvrider sammansättningen av folkvalda organ, vilket kan leda till att de valda representerar åsikter som bara är representativa för en liten del av medborgarna. Det i sig innebär en risk att de styrande organen förlorar sin legitimitet och att de beslut som fattas inte representerar folkets vilja²⁸.

I Sverige finns det alltså en stark tro på att lågt valdeltagande är negativt för den demokratiska legitimiteten. Och om vi ser till forskningens förklaringar till varför lågt valdeltagande är negativt för den demokratiska legitimiteten handlar dessa snarare om konsekvenserna av de följder ett lågt valdeltagande har. Det vill säga att det snarare är följderna av *följderna*, såsom problemen med bristande representativitet, som påverkar den demokratiska legitimiteten negativt. Det tycks alltså inte vara det låga valdeltagandet i sig som har negativa konsekvenser, utan de indirekta konsekvenserna av deltagandenivån.

I Martinssons rapport till grundlagsutredningen får vi ta del av den offentliga diskussionen kring konsekvenserna av lågt valdeltagande i Frankrike, Irland, Nederländerna, Norge, Storbritannien och USA²⁹. Resultaten visar att den offentliga debatten är förhållandevis begränsad, men den debatt som förekommer handlar mestadels om att ett lågt valdeltagande riskerar det politiska systemets legitimitet samt att den politiska ojämlikheten ökar³⁰.

²⁶ Holmberg & Oscarsson, 2006:23

²⁷ Lutz & Marsh 2007:540

²⁸ SOU 2000:81 s.10

²⁹ Martinsson Värde av Valdeltagande (2007)

³⁰ Martinsson, 2007:71

Martinssons resultat visar också att antagandet om att ett lågt valdeltagande skadar det demokratiska systemets legitimitet är väl utbrett³¹. I sina slutkommentarer skriver han att trots antagandets utbredning lyser förklaringar till *varför* ett lågt valdeltagande anses vara dåligt med sin frånvaro³².

Konsekvenserna av lågt valdeltagande är självklart fler än de som presenterats ovan. De konsekvenser som presenterats ovan är dock det som troligtvis har störst betydelse för den demokratiska legitimiteten.

För att återkoppla till de tre teoretiska förklaringar som presenterades i inledningen, kan vi nu konstatera att forskningen om valdeltagande ger utrymme för samtliga tre förklaringar³³. Som tidigare nämnt kommer uppsatsen utgå ifrån den första av dessa förklaringar, att valdeltagande påverkar den demokratiska legitimiteten. Det är fullt möjligt att ifrågasätta valet av förklaring och hävda att det vore mer lämpligt att inrikta undersökningen på någon av de andra två förklaringarna. Däremot visar som sagt ovanstående teorigenomgång att den första förklaringen är fullt rimlig, samtidigt som genomgången också visar en lucka i forskningen. Bristen på forskningsresultat som bevisar att valdeltagandet har betydelse för den demokratiska legitimiteten är inte bara en brist för forskningen i sig utan har, som tidigare nämnt, även konsekvenser för den offentliga debatten. Det känns däremot betydelsefullt att betona att uppsatsen avser att undersöka sambandet mellan de två variablerna, och inte den kausala riktningen.

2.3 Demokratisk legitimitet

Demokratisk legitimitet är ett omfattande ämne och ett uppsatsämne i sig. Men jag vill kort nämna att ett politiskt system bör betraktas som legitimt i medborgarnas ögon för att medborgarna ska vara beredda att följa det politiska systemets spelregler och beslut. Om systemet saknar legitimitet riskerar medborgarna utmana de beslut som systemet fattar, vilket sätter demokratin på spel³⁴.

³¹ Martinsson 2007:71

³² *ibid*

³³ Se ovan

³⁴ Karlsson 2001:104

2.3.1 Ett luddigt begrepp

Begreppet legitimitet är komplicerat och omfattande och kan därför tolkas på en rad olika sätt. Den rent språkliga definitionen av 'legitimate' är enligt The Longman Dictionary "fair, correct, or reasonable according to accepted standards of behaviour"³⁵.

Schmitt & Thomassens definition av begreppet är "the legitimacy beliefs of the people"³⁶. De delar upp begreppet i två delar; den ena delen handlar om att ett politiskt system kan anses legitimt utifrån normativa teorier, medan den andra delen innebär att systemet också kan uppfattas som legitimt av medborgarna³⁷. Jag kommer att mäta den andra delen av begreppet, dvs. medborgarnas uppfattningar om systemet.

Uppsatsen kommer att mäta det som brukar benämnas som *generell* legitimitet. Detta innebär att undersökningen inkluderar hela EU, snarare än enbart specifika institutioner, politiker osv. vilka går under benämningen *specifik* legitimitet³⁸.

Bo Rothsteins definition av begreppet beskrivs under rubrik 2.3.4, och det är utifrån denna definition som jag har utformat mina operationaliseringar. Hans definition kräver ett större sammanhang, vilket är anledningen till att den behandlas i ett separat stycke. Definitionen innefattar det uppsatsen avser att undersöka, nämligen legitimitet i form av medborgarnas tankar, åsikter och känslor kring EU som politiskt system.

2.3.2 Utvecklingen över tid

Som vi snart ska se är legitimitet ett begrepp som är betydligt svårare att mäta än valdeltagande. Här följer en kort beskrivning av hur utvecklingen sett ut. Ordet *förtroende* kommer användas som ett synonym till begreppet legitimitet.

Medborgarnas förtroende för EU minskade fram till 1990-talet, men sedan dess har den negativa utvecklingen bedarrat. I Sverige är förtroendet för EU förhållandevis lågt, men på senare år kan en viss positiv förändring urskiljas³⁹. Den positiva förändringen tycks tala mot hypotesen eftersom valdeltagandet samtidigt sjunkit.

³⁵2001 års upplaga

³⁶ Schmitt & Thomassen, 1999:260

³⁷ Schmitt & Thomassen 1999:9, se även Karlsson 2001:108 för liknande resonemang

³⁸ Rothstein, 2002:125

³⁹ Holmberg & Oscarsson, 2006:180

2.3.3 Valdeltagande och legitimitet

Van der Eijk & Franklin menar att det sjunkande valdeltagandet i EP-val gett upphov till att det som tidigare refererades till EU:s demokratiska underskott nu kan benämnas som EU:s legitimitetskris⁴⁰. Krisen har uppstått eftersom det europeiska politiska systemet inte lyckats uppmuntra EU-medborgarna att delta i EP-valen⁴¹. Det låga valdeltagandet har gett upphov till dagens situation där unionens arbete pågår utan aktivt stöd från de europeiska väljarna. Från flera håll kan vi se att EP-valen betraktas som ett misslyckande, så till vida att de inte har bidragit till att stärka EU:s legitimitet⁴². Men är det valdeltagandet som orsakat legitimitetskrisen? Ja, det återstår att se.

2.3.4 Rothsteins definition av legitimitet

Som nämndes ovan kommer uppsatsens utgångspunkt vara Bo Rothsteins definition av legitimitet⁴³. Valet kan ifrågasättas så till vida att definitionen riktar sig till den statliga politiska nivån och främst inriktar sig på välfärdspolitik. Hur som helst är min bedömning att Rothsteins definition av demokratisk legitimitet är sådan att den kan appliceras på andra politiska nivåer än enbart den statliga, och andra områden än bara välfärdsfrågor. Eftersom Rothsteins slutsatser är förhållandevis omfattande har jag valt att komprimera dessa till tre punkter som jag har valt att kalla *tre indikatorer för legitimitet*. Dessa indikatorer underlättar inte bara för läsaren att förstå vad jag mäter i undersökningen, utan förenklar även den statistiska analysen så till vida att jag utgår ifrån dessa vid mina operationaliseringar.

2.3.5 Tre indikatorer för legitimitet

Rothstein driver en omfattande diskussion om legitimitet och han ger fler exempel på hur legitimiteten påverkas än jag tar upp i uppsatsen. De delar jag presenterar är de delar som jag bedömer är relevanta för sammanhanget. Min bedömning kan givetvis ifrågasättas men av avgränsningsskäl var jag tvungen att välja ut endast de viktigaste delarna.

Rothstein betonar betydelsen av att medborgarna har förtroende för det politiska systemet som de lever i. Medborgarnas grad av förtroende ger en bra indikation på den demokratiska legitimiteten⁴⁴. Utifrån detta skapar jag den första indikatorn, *förtroende*. Den andra faktorn han belyser är att medborgarnas åsikter om hur de tycker att den demokratiska processens

⁴⁰ Van der Eijk & Franklin 1996:3, se även Karlsson 2001:104 för liknande resonemang

⁴¹ Van der Eijk & Franklin 1996:7

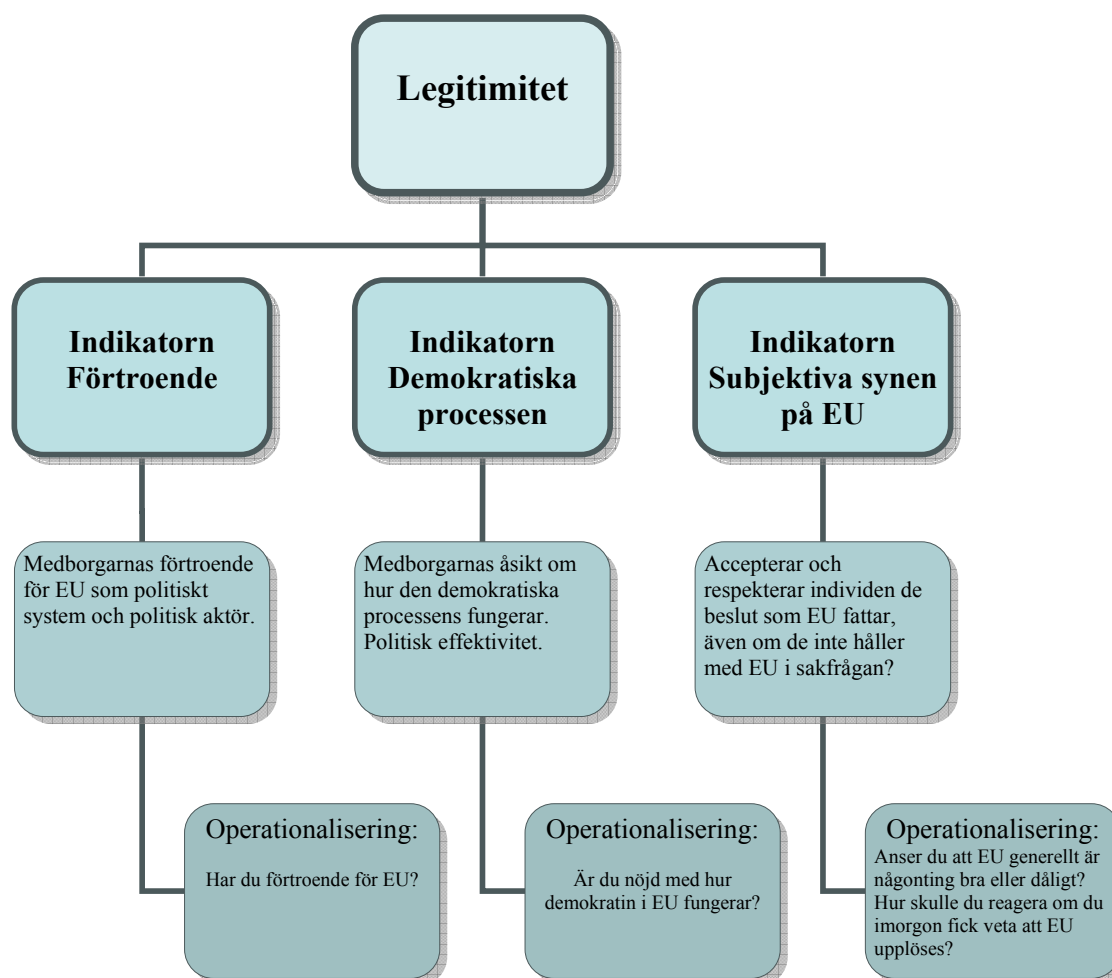
⁴² Van der Eijk & Franklin 1996:4, Holmberg & Oscarsson 2006:179

⁴³ Se Kapitel 4 i boken i Rothsteins "*Vad bör staten göra?*" (2002).

⁴⁴ Rothstein 2002:120, se även Karlsson 2001:110

fungerar har betydelse för legitimiteten⁴⁵. Utifrån detta skapar jag den andra indikatorn, *demokratiska processen*. Den tredje delen som påverkar legitimiteten är huruvida individen accepterar och respekterar de beslut som EU fattar, även om de inte håller med EU i sakfrågan⁴⁶. Utifrån detta har jag skapat den tredje indikatorn, *subjektiva synen på EU*. På nästa sida presenteras en översiktskarta över processen från legitimitet till operationalisering av begreppet. Som vi förstår innebär operationaliseringen av ett så diffust begrepp som legitimitet vissa problem. En utförligare diskussion om detta återfinns i metoddelen.

Figur 4

Med denna översiktsbild lämnar vi den teoretiska fördjupningen, och närmar oss analysdelen. Men först kommer en del som kort sammanfattar undersökningens teoretiska förutsättningar.

⁴⁵ Rothstein 2002:124-126

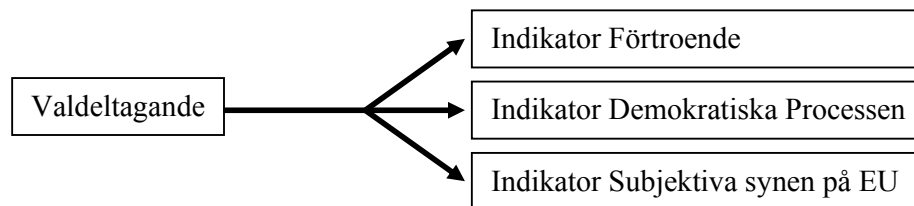
⁴⁶ Rothstein 2002:124-126

3. Teoretiska utgångspunkterna vävs samman

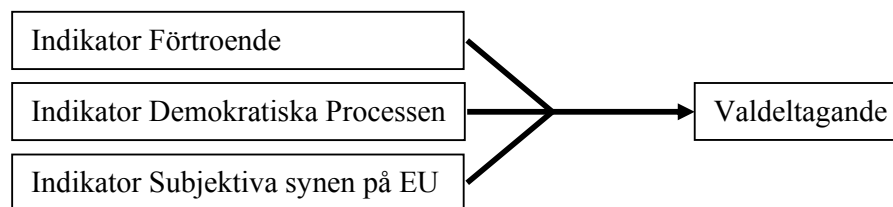
Direktvalen till Europaparlamentet infördes 1979 som ett sätt att få bukt på det oroande demokratiska underskottet som fanns i dåvarande EG. Förhoppningen var att medborgarna skulle känna sig mer delaktiga i samarbetet. Mycket har hänt sedan dess, men fortfarande finns en oro över att medborgarna inte till fullo tycks acceptera EU. Numera talas det om EU:s legitimitetskris, och så väl politiker som journalister och forskare varnar för vad som kan hända med den demokratiska legitimiteten när valdeltagandet sjunker. Vi har tidigare sett att det finns tre möjliga förklaringar till sambandet mellan valdeltagande och demokratisk legitimitet. Uppsatsen avser alltså att undersöka om det finns något samband mellan valdeltagandet i Europaparlamentsvalen och den demokratiska legitimitetens utveckling.

Figur 1

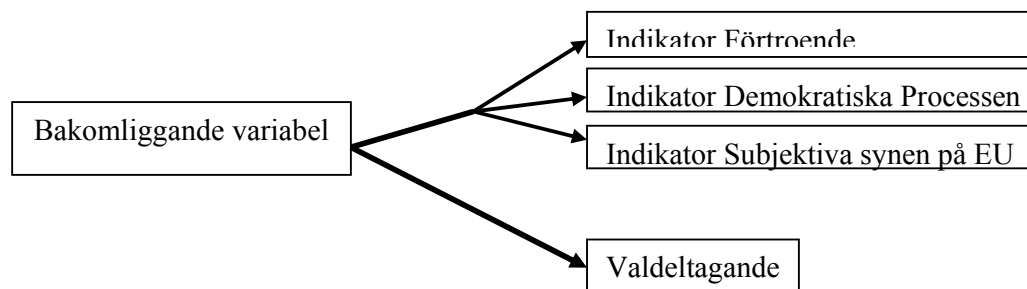
Förklaring 1, vilken utgör uppsatsens hypotes

Förklaring 2, möjlig teoretisk förklaring

Förklaring 3, möjlig teoretisk förklaring

4. Syfte

4.1 Stämmer antagandet?

Syftet är, som tidigare nämnt, att testa om antagandet stämmer att valdeltagande påverkar den demokratiska legitimiteten. Mer specifikt att testa om det stämmer att det låga valdeltagandet i EP-val har en negativ effekt på EU:s demokratiska legitimitet. Om det visar sig finnas ett samband, hur ser det då ut?

Anledningen till att jag benämner sambandet som ett antagande, och inte som en teori, är det krav som många menar finns på att teorier skall innehålla minst en kausal mekanism⁴⁷. Eftersom det inte finns någon kausal mekanism som förklarar sambandet, blir benämningen därför antagande. Uppsatsen följer däremot samma mönster som en teoritstande uppsats gör. Ambitionen är att utreda om det finns empirisk förankring till att göra uttalanden om valdeltagandet i EP-val som den avgörande faktorn för EU:s demokratiska legitimitet.⁴⁸

Min bedömning är att det finns ett behov av uppsatsen. Dels eftersom forskningen tycks innehålla luckor på området, men också eftersom den offentliga debatten till stor del framställer valdeltagande som en avgörande faktor för den demokratiska legitimiteten utan att det finns någon forskning som belägger detta. Vad forskningen erbjuder är tre teoretiskt möjliga förklaringar till förhållandet mellan valdeltagande och demokratisk legitimitet. Den förklaring som används i den allmänna debatten är alltså bara en av tre *möjligheter* till hur sambandet *kan* se ut. Enligt min mening bygger den offentliga debatten på allt för svaga grunder när politiker och journalister försöker motivera medborgarna till att delta i EP-val genom att säga att EU:s demokratiska legitimitet står på spel.

⁴⁷ Gilljam, m fl 2007:39

⁴⁸ Ett mer personligt syfte är att uppsatsen skall bidra till att skapa en debatt kring valdeltagandets eventuella konsekvenser för den demokratiska legitimiteten. Trots att statsvetenskapen ofta analyserar vardagsnära frågor, är det vanligt att vetenskapen antar en för allmänheten svårbegriplig ton. Jag tycker att det är betydelsefullt att min uppsats förklarar det vetenskapliga problemet på ett sätt som de flesta medborgare kan förstå, eftersom ämnet behandlar en fråga som i allra högsta grad har betydelse för den enskilde medborgaren. Uppsatsens resultat kan få betydelse för den allmänna debatten inför det stundande EP-valet. Därför är ett andra, om än mer indirekt, syfte att uppsatsen skall ses som ett bidrag till den allmänna debatten om valdeltagandets betydelse inför 2009 års EP-val. Jag är väl medveten om att detta vanligtvis inte rymms inom ramen för ett syfte eftersom syftet bör innehålla saker som jag kan ta reda på genom min undersökning. Mitt indirekta syfte går alltså *inte* att undersöka och borde därför inte finnas med. Däremot blev jag inspirerad av den utomvetenskapliga debatten när jag formade hypotesen, och jag vill därför att undersökningens resultat skall kunna inspirera den utomvetenskapliga debatten. Det är betydelsefullt för mig att knyta ihop säcken, och därför koppla vetenskapen till verkligheten.

4.2 Frågeställning

Eftersom undersökningen har en förundersökningskaraktär, där jag avser att empiriskt undersöka sambandet mellan valdeltagande och legitimitet, är det snarare hypotesen som utgör frågeställningen. Hypotesen lyder: ju lägre valdeltagande, desto lägre demokratisk legitimitet. Jag avser alltså att undersöka om det finns ett samband mellan variablerna. Om det visar sig att det finns ett samband, avser jag att undersöka hur detta samband ser ut. Vanligtvis är det ju utefter frågeställningen som man drar sina slutsatser. Jag kommer istället att dra mina slutsatser utifrån de tre indikatorerna för legitimitet

5. Metod och material

5.1 Studiens design och val av fall

För att kunna behandla många analysenheter under så kontrollerade omständigheter som möjligt är statistisk design mest lämplig⁴⁹. Analysenheterna i detta fall, det vill säga EU:s medlemsländer, är kanske inte vid en första anblick fler än vad som kan rymmas i en studie med jämförande design. Men eftersom jag har valt att göra en tidsserieanalys och ha totalurval ökar antalet analysenheter relativt snabbt. Varje land utgör inte då en analysenhet utan en analysenhet per år som landet ingår i undersökningen. Eftersom analysen baseras på data från 1979 och fram till idag, kan ett land därför utgöra 35 analysenheter bara i en enda operationalisering av begreppet legitimitet. Antalet analysenheter är alltså betydligt fler än man kanske tänker på första gången, därför är det också svårt att förespråka någon annan design på studien.

5.1.1 Empiriskt material

Statistiken över valdeltagande härstammar från Europaparlamentets officiella hemsida⁵⁰, och det är även denna statistik som Statistiska Central Byrån valt att använd. Statistiken grundar sig på undersökningar gjorda av Gallup Europa⁵¹.

Legitimitetsstatistiken har hämtats från Eurobarometern(EB). Operationaliseringar av legitimitet har varit beroende av de frågor som ställts i EB. EB:s frågeformulär finns på den tyska databasen Gesis⁵².

5.1.2 Eurobarometerns trovärdighet

EB utförs idag av TNS Opinion & Social⁵³ på Kommissionens begäran. Eurobarometerns opinionsundersökningar är en informationskälla som ofta används i vetenskapliga sammanhang. Däremot är den främsta anledning till att jag valt att använda EB som informationskälla att det är den enda informationskällan som speglar Europaopinionen över så lång period. EB genomfördes första gången år 1974. Sedan dess har antalet länder där undersökningen genomförts ökat allt eftersom unionen utvidgats. Jag är väl medveten om att detta inte per automatik gör EB till en tillförlitlig källa, och har därför funderat på om det

⁴⁹ Gilljam, m fl 2007:107

⁵⁰ http://www.europarl.europa.eu/elections2004/ep-election/sites/sv/results1306/turnout_ep/turnout_table.html

⁵¹ <http://www.gallup-europe.be/projects/eb.htm>

⁵² <http://www.gesis.org/en/services/data/survey-data/eurobarometer/question-text-retrieval/>

⁵³ Se http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb68/eb_68_en.pdf s. 4 för en kortare utförandebeskrivning samt <http://www.tns-opinion.com/home/> som är TNS:s hemsida

finns problem som kan tänkas påverka resultaten i undersökningen. Jag har på så vis kommit fram till tre punkter som kan tänkas ha betydelse för resultaten. Det första problemet innebär att det är svårt att få någon tydlig bild av hur länderna förväntas genomföra opinionsundersökningen. Man kan misstänka att det finns generella riktlinjer som skall följas, men jag har inte funnit några och kan därför inte uttala mig om själva utförandet av undersökningen. Därför finns en risk att de data jag använt har framställts på olika sätt i olika länder. Det andra problemet är att undersökningsresultaten presenteras på olika sätt vid olika perioder⁵⁴. Det tredje problemet är att det inte varit möjligt att kopiera EU-dokumentet och överföra det till ett exceldokument, vilket betyder att jag har fått skriva av alla siffror som undersökningen baserar sig på⁵⁵.

Trots problemen anser jag att EB är en tillförlitlig informationskälla. Inte bara för att den vanligtvis tillämpas exempelvis vid forskning om EU:s legitimitet, utan även för att det ligger en seriös tanke bakom projektet och att den idag har stor betydelse för politiker när de vill kontrollera hur den europeiska folkviljan ser ut.

5.2 Undersökningens förutsättningar

Jag anser att undersökningens förutsättningar är goda. Eftersom undersökningen inkluderar alla medlemsländer, samtliga valtillfällen och alla tillgängliga mätningar av begreppet legitimitet, kan urvalet betraktas som totalurval. Den interna variationen är stor, vilket stärker den interna validiteten. Möjligheterna till att generalisera resultaten till EU-sammanhang är alltså goda. Däremot är det mer tvivelaktigt om undersökningsresultaten kan appliceras på andra politiska kontexter, vilket drar ned den externa validiteten.

I Belgien, Luxemburg, Grekland och Cypern tillämpas så kallad röstplikt i Europaparlamentsvalen. Detta innebär att analysresultaten i dessa länder inte kan genrealiseras till andra länder eftersom röstplikten inte ger samma utrymme för variation på den oberoende variabeln.

⁵⁴ Det jag syftar på är att ”Vet Ej” som svarsalternativ periodvis är inräknad i den totala procentsatsen, medan alternativet under andra perioder presenteras utanför procentbasen i form av antal personer. Konsekvensen är att jag fått räkna om vissa mätningar för att få jämförbara siffror. Omräkningarna skedde i excel vilket gör att risken för räknefel är förhållandevis liten.

⁵⁵ Överföringsarbetet tog lång tid och var monotont vilket gjorde att det emellanåt var svårt att hålla koncentrationen uppe. Därför finns viss risk att datamaterialet innehåller osystematiska fel. Min bedömning är däremot att risken är förhållandevis liten eftersom jag har jämfört de siffror jag fört in med föregående års siffror och dubbelkollat de fall som inneburit stora förändringar i datamaterialet.

5.2.1 Avgränsning

Undersökningen undersöker samtliga Europaparlamentsval mellan 1979-2004, vilket ger oss ett s.k. totalurval. Den beroende variabeln, legitimiteten, avgränsas i form av operationaliseringarna. Det finns delar av begreppet legitimitet som jag valt att inte inkludera i undersökningen, som exempelvis *identitet*⁵⁶, eftersom jag inte anser att dessa delar är relevanta för sammanhanget.

EB genomförs två gånger varje år, en gång på våren och en gång på hösten. Jag har valt att använda höstmätningarna mellan 1974-2007. Anledningen är att försommarens EP-val då kan ge utslag på höstmätningarna av den beroende variabeln⁵⁷. Undersökningen begränsas av att inte alla frågor ställts vid samtliga EB sedan 1974. Vissa frågor har tillkommit först på senare år⁵⁸, medan andra frågor upphört⁵⁹. Själva operationaliseringarna har begränsats av de frågor som ställts i EB.

5.3 Mer om validitet

5.3.1 Begreppsvaliditet samt problem med operationaliseringar

När de teoretiska begreppen översätts till mätbara frågor finns risken för att operationaliseringarna blir felöversatta⁶⁰. Felaktigt översatta begrepp innebär att mätningarna blir systematiskt missvisande. Operationaliseringen av valdeltagande är så gott som problemfri eftersom det är accepterat att använda sig av statistik över valdeltagande.

Operationalisering av begreppet legitimitet är däremot något mer problemfyllt. Det är dels viktigt att tydliggöra vilken definition av begreppet jag använder mig av, och dels är det också viktigt att beskriva vad jag avser att mäta. Jag har alltså använt mig av frågorna i Eurobarometern vid operationaliseringen, vilken är en vanlig informationskälla i legitimitetssammanhang⁶¹.

Indikator förtroende mäts genom att fråga om individen har eller inte har förtroende för EU, vilket jag bedömer är det mest lämpliga sättet att mäta förtroendeaspekten av begreppet legitimitet. Den andra indikatorn, den demokratiska processen, mäts genom att fråga om

⁵⁶ Se exempelvis Berg 2007:3

⁵⁷ Undantaget är 2008 då vårmätningen använts eftersom höstmätningen inte hade publicerats vid tidpunkten för datainsamlingen.

⁵⁸ Som till exempel förtroende och åsikt om hur demokratin fungerar

⁵⁹ Som reaktion om EU upplöstes

⁶⁰ Gilljam, m fl 2007:64

⁶¹ Se ex. Schmitt & Thomassen 1999, Karlsson 2001, Berg 2007

medborgarna är nöjda med hur demokratin fungerar. Inte heller denna operationalisering är särskilt problemfylld.

Min bedömning är att den största risken för systematiska fel är operationaliseringarna av indikatorn den subjektiva synen på EU. Operationaliseringen av denna indikator sker delvis genom att mäta medborgarnas syn på unionen som någonting bra eller dåligt.

Operationaliseringen avser alltså mäta medborgarnas acceptans för de beslut som fattas trots avvikande personlig hållning i frågan. Frågan är kanske inte det bästa sättet att mäta indikatorn men jag anser ändå att den är användbar. Jag bedömer att det är en förutsättning att individen accepterar de beslut som fattas för att samma individ skall ange att man anser att EU är någonting bra. Det känns mindre troligt att någon som inte accepterar de beslut som fattas bedömer att unionen är någonting bra eftersom det då kan ifrågasättas vad som är bra med EU om besluten inte är bra.

Huruvida medborgarna anser att det vore en lättnad om EU upplöstes, är kanske inte heller att betrakta som det mest lämpliga sättet att mäta indikatorn den subjektiva synen på EU.

Däremot anser jag att det är en, om än inte mest lämplig så godtagbar, möjlighet att mäta indikatorn. Min bedömning är att det är betydelsefullt att medborgarna har känslomässiga band till det politiska systemet för att de ska acceptera besluten som systemet fattar. Om medborgarna anser att det är en lättnad ifall EU upplöstes har jag svårt att föreställa mig att de accepterar de beslut som fattas. Detta är kanske inte den mest lämpliga operationaliseringen, men jag bedömer ändå att den är fullt användbar.

Sammanfattningsvis anser jag att de operationaliseringar jag använt är hållbara, även om de inte är helt självklara. En bidragande orsak till val av operationaliseringar är att jag varit beroende av de frågor som ställts i Eurobarometern. Utifrån dessa förutsättningar bedömer jag att de operationaliseringar jag valt är de mest lämpliga.

5.3.2 Reliabilitet

Det finns viss risk för osystematiska fel eftersom jag överfört statistiken från Eurobarometern till exceldokument för hand. Arbetet var tids- och energikrävande vilket ökar risken för att trötthetssympton påverkar arbetet negativt. Däremot bedömer jag att risken för fel är förhållandevis liten eftersom jag i stor utsträckning har dubbelkollat statistiken under arbetets gång och rättat till de fel jag funnit. Ytterligare ett problem är, som tidigare nämnts, att

statistiken i Eurobarometern presenteras på olika sätt under olika tidsperioder och att jag fått räkna om siffror så de kan jämföras. Omräkningarna skedde däremot i excel vilket gör att risken för räknefel är förhållandevis liten.

5.3.3 Resultatvaliditet

Min bedömning är att undersökningen till största delen mäter det den avser att mäta, och att resultatvaliditeten därför är förhållandevis god. Som vi sett ovan finns det vissa problem både med begrepps- och resultatvaliditeten, men dessa har enligt min mening inte några allvarliga konsekvenser på resultatet.

5.3.4 Kriterievaliditet

Jag har alltså skapat indikatorerna för legitimitet utifrån Bo Rothsteins definition av begreppet. Det finns viss risk att mina operationaliseringar inte överensstämmer med indikatorerna. Om någon operationalisering skulle visa sig ge avvikande resultat jämfört med de andra påverkas kriterievaliditeten. Visar operationaliseringarna av de tre indikatorerna däremot liknande resultat, kan vi dra slutsatsen att de operationella mätverktygen ger valida mätningar av begreppet legitimitet.

5.4 Bedömning av skalnivå samt analysinstrument

Min bedömning är att den beroende variabeln befinner sig på ordinalskalenivå, men eftersom variabeln tilldelats ett värde på procentskalan mellan 0-100 har jag valt att behandla variablerna på intervallskalenivå. Valdeltagande är åtminstone att betrakta som en intervallskala, vilket gör att jag använder korrelationsanalys för att mäta sambandet. I så stor utsträckning som möjligt mäts sambandet mellan variablerna med hjälp av korrelationsanalysen Pearson's r , i Spss. Däremot är det inte alla operationaliseringar som har tillräckligt många värden för att möjliggöra sambandsmått, så i dessa fall har jag valt att presentera variabelns förändringsvärden i form av en tabell.

5.5 Fördröjningsvariabel

Fördröjningsvariabeln innebär att valdeltagandet jämförs med efterföljande års mätningar av legitimitet. Anledningen är att jag vill undersöka om effekten av valdeltagande kan tänkas ha en fördröjd effekt på den beroende faktorn legitimitet, dvs att det tar ett år innan effekten visar sig.

5.6 Varför ingen kontroll av bakomliggande variabler?

Eftersom jag har valt att analysera varje land för sig bedömer jag att detta är en indirekt kontroll av bakomliggande variabler. Tänkbara bakomliggande variabler är exempelvis antal

år som EU-medlem, landets befolkningsstorlek samt landets geografiska läge i förhållande till maktens centrum i Bryssel. På landnivå förändras inte dessa faktorer över tid, eller är åtminstone svårföränderliga, vilket gör att bakomliggande variabler på så sätt konstanthålls när länderna jämförs var för sig. Hade jag däremot gjort analysen på EU-nivå hade det varit nödvändigt att kontrollera bakomliggande variabler eftersom det är stora skillnader mellan länderna.

5.7 Slutsatskriterier

Med utgångspunkt i hypotesen att valdeltagande påverkar den demokratiska legitimiteten kan vi redan nu ställa upp kriterier för hur resultaten ska hanteras. Kriterierna presenteras nedan.

De två första indikatorerna, som presenteras i form av tabeller över förändringsvärden, mäts hypotesen genom att förändring på den oberoende variabeln jämförs med motsvarande förändring på den beroende variabeln.

Figur 2

Tabell 5.1 Slutsatskriterier för indikatorn Förtroende samt indikatorn den demokratiska processen

	Bekräftar hypotesen	Motsatt samband	Inget samband
Valdeltagande, Förtroende	Samma riktning på förändringen. Valdeltagande minst +/- 1 enhet, Förtroende minst +/- 3enheter.	Motsatt riktning på förändringen. Valdeltagande minst +/- 1 enhet, Förtroende minst +/- 3enheter.	De förändringar som inte uppfyller kraven för de två första kolumnerna
Valdeltagande, den Demokratiska Processen	Samma riktning på förändringen. Valdeltagande minst +/- 1 enhet, Demokratiska Processen minst +/- 3enheter.	Motsatt riktning på förändringen. Valdeltagande minst +/- 1 enhet, Demokratiska Processen minst +/- 3enheter.	

Kommentar: För att hypotesen ska bekräftas skall alltså en förändring på variabeln valdeltagande uppmäta minst +/- 1 procentenhet, följas av en förändring i samma riktning på den beroende variabeln som uppmäts till minst +/- 3 procentenheter.

Tabell 5.2 Slutsatskriterier för indikatorn den subjektiva synen på EU⁶²

Operationalisering	Hypotesen bekräftas	Motsatt samband	Inget samband
EU är något bra	Sambandsanalysen ger ett positivt resultat ($> 0,4$).	Negativt resultat indikerar motsatt samband ($< -0,4$).	
EU är något dåligt	Sambandsanalysen ger negativt resultat ($< -0,4$).	Positivt resultat indikerar motsatt samband ($> 0,4$)	Resultat nära noll innebär att det bör ifrågasättas om det överhuvudtaget finns något samband mellan variablerna
EU är något dåligt, fördröjt samband	Sambandsanalysen ger negativt resultat ($< -0,4$).	Positivt resultat indikerar motsatt samband ($> 0,4$)	
Lättnad om EU upplöstes	Sambandsanalysen ger negativt resultat ($< -0,4$).	Positivt resultat indikerar motsatt samband ($> 0,4$)	

Kommentar: ($> 0,4$) innebär att Pearson's r är 0,4 eller högre. ($< -0,4$) innebär att Pearson's r är mindre än -0,4. I bedömningen tar jag inte hänsyn till signifikansnivån⁶³, eftersom denna är av mindre betydelse då urvalet inte är slumpmässigt utan totalurval. Däremot har signifikansnivån haft en viss roll vid utformningen av kategorin Inget samband. Eftersom de observationer som faller inom ramen för nollsamband generellt har lägre signifikans än övriga observationer, samt eftersom det generellt anses att nollsamband inte bör vara signifikant.

⁶² Anledningen till att jag valt att ha 0,4 som gräns för kategorierna Hypotesen Bekräftas och Motsatt samband är att det tycks gå en naturlig gräns kring 0,4 och -0,4 i resultaten. Om gränsen exempelvis skulle sänkas till 0,3 samt -0,3 eller höjas till 0,5 samt -0,5 skulle bara ett fåtal fler länder inkluderas/ exkluderas, därför anser jag att gränsen kan betraktas som acceptabel.

⁶³ De gånger jag uttalar mig om signifikansnivån innebär låg signifikansnivå högt p-värde och hög signifikansnivå innebär lågt p-värde.

6. Resultat

Begreppet legitimitet analyseras alltså utefter tre indikatorer. Dessa är indikatorn förtroende, indikatorn den demokratiska processen samt indikatorn den subjektiva synen på EU. De två första indikatorerna analyseras över tid genom tabeller över indikatorns utveckling, medan den sista indikatorn analyseras med hjälp av sambandsmättet Pearson's r.

6.1 Indikator Förtroende

Frågan om medborgarnas förtroende för EU har alltså bara ställts under en kortare tidsperiod, vilket gör att indikatorn inte kan analyseras med sambandsmått. I tabellen nedan presenteras förändringarna för förtroendevariabeln. Dessutom presenteras förändringen för valdeltagande⁶⁴.

Tabell 6.1 Förtroendet förändras (1997-2008) , Valdeltagandet varierar (1999-2004)

	1997- 2001	2001- 2002	2002- 2004	1999- 2004	2004- 2005	2005- 2006	2006- 2007	2007- 2008	Uppfyller kriterium
<i>Förändring</i>	<i>Förtroende</i>	<i>Förtroende</i>	<i>Förtroende</i>	<i>Valdeltagande</i>	<i>Förtroende</i>	<i>Förtroende</i>	<i>Förtroende</i>	<i>Förtroende</i>	
Frankrike	13	-13	8	-4	-9	-1	11	-1	Bekräftas
Belgien	32	-11	13	0	-6	4	4	3	Noll
Nederländerna	26	-14	1	9	-8	3	9	6	Motsatt
Tyskland	19	-6	5	-2	-8	-1	1	4	Bekräftas
Italien	17	-3	-6	2	-1	-7	-5	-3	Noll
Luxemburg	24	-11	-2	2	-4	-9	7	1	Motsatt
Danmark	18	-7	-2	-3	1	4	9	1	Noll
Irland	5	-11	6	9	-5	2	0	7	Motsatt
Storbritannien	4	-4	8	15	-10	1	-1	4	Motsatt
Grekland	11	-12	5	-12	-1	3	0	-6	Noll
Spanien	16	-9	4	-18	-10	1	6	8	Bekräftas
Portugal	23	-3	-3	-1	-1	-4	-1	1	Noll
Finland	14	-7	6	8	-6	5	-1	9	Motsatt
Sverige	23	-13	4	-1	-3	8	2	7	Bekräftas
Österrike	12	-7	7	-7	-4	2	3	-8	Bekräftas
Bulgarien				-	-2	0	2	5	
Cypern				-	-5	3	-2	16	
Tjeckien				-	1	4	1	1	
Estland				-	-6	11	6	2	
Ungern				-	-7	4	-1	-8	
Lettland				-	-5	9	-1	-4	
Litauen				-	-14	6	-1	3	
Malta				-	0	-2	1	9	
Polen				-	1	7	4	-3	
Slovenien				-	-5	15	-5	1	
Slovakien				-	-4	6	-4	9	
Rumänien				-	-10	3	1	-2	

Kommentar: Eftersom de nyaste medlemsländerna bara genomfört ett val, har de inga jämförelsesiffror vilket förklarar (-) i kolumnen. Variabelvärdena i kolumnen "Uppfyller kriterium" talar om vilket slutsatskriterium förändringen uppfyller. *Kursivstil* innebär att landet har röstplikt. De skuggade kolumnerna representerar den kausala riktning som uppsatsen utgår ifrån. De två kolumner som omges av prickade sträck representerar istället omvänd kausal riktning på sambandet. Källor: Eurobarometern samt Europaparlamentet.

⁶⁴ Se appendix för tabell över förtroende

Som vi ser ovan är det i bara fem av femton länder som hypotesen bekräftas. Tar vi däremot bort röstpliktsländerna blir det fem av tolv länder som bekräftar hypotesen⁶⁵. Utifrån tabellen ser vi att det i stort sett är lika stor sannolikhet att motsatt, eller inget, samband förekommer. Sett till länderna utan röstplikt visar tabellen att fyra av tolv länder visar motsatt samband, medan tre av tolv länder blir helt utan samband. Resultatet av indikatorn förtroende blir därför att det finns ett antal länder där hypotesen stärks, men tendenserna är nästan lika starka för de andra två möjligheterna vilket gör att vi inte kan dra några tydliga slutsatser av analysen.

6.2 Indikatorn Den demokratiska processen

Tabell 6.2 Indikatorn Demokratiska processen

	1989- 1997-		1994- 1999-		2000- 2004-		Uppfyller kriterium
	1994	1999	1999*	2000	2004	2007	
<i>Förändring</i>	<i>Valdelt</i>	<i>Nöjd</i>	<i>Valdelt</i>	<i>Nöjd</i>	<i>Valdelt</i>	<i>Nöjd</i>	
Frankrike	4	0	-6	3	-4	5	Noll,Mots,Mots
Belgien	0	18	0	8	0	-10	Noll,Noll,Noll.
Nederländerna	-11	0	-6	-3	9	0	Noll, Bekr,Noll
Tyskland	-2	4	-15	2	-2	6	Mots,Noll,Mots
Luxemburg	-6	0	-4	8	2	-11	Noll,Mots,Mots
Italien	2	0	-2	-3	2	3	Noll,Bekr,Bekr
Danmark	7	1	-2	-1	-3	1	Noll,Noll,Noll
Irland	-24	-5	6	0	9	-9	Bekr,Noll,Mots
Storbritannien	0	-4	-12	1	15	-6	Noll,Noll,Mots
Grekland	-9	-1	4	7	-12	1	Noll,Bekr,Noll
Spanien	4	13	4	2	-18	2	Bekr,Noll,Noll
Portugal	-15	16	4	-13	-1	2	Mots,Mots,Noll
Finland	-	3	-29	-4	8	-11	-,Bekr,Mots
Sverige	-	10	-3	-1	-1	4	-,Noll,Noll
Österrike	-	8	-19	-15	-7	2	-,Bekr,Noll
Bulgarien					-	-3	
Cypern					-	-3	
Tjeckien					-	8	
Estland					-	6	
Ungern					-	5	
Lettland					-	7	
Litauen					-	-5	
Malta					-	2	
Polen					-	17	
Slovenien					-	-3	
Slovakien					-	7	
Rumänien					-	-6	

Kommentar: Nöjd står för förändring i svarsalternativet nöjd med EU:s demokrati. Valdelt står för förändring i valdeltagande. Tabellen visar förändringar i nöjd demokrati samt valdeltagande. Tabellen visar också om förändring i valdeltagande följs av liknande förändring i nöjd med demokratin. Variabelvärdena i kolumnen "Uppfyller kriterium" talar om vilket slutsatskriterium förändringen uppfyller. *Kursivstil* innebär att landet har röstplikt. * Sverige 1995-1999, Finland & Österrike 1996-1999. Eftersom de nyaste medlemsländerna bara genomfört ett val, har de inga jämförelsesiffror vilket förklarar (-) i kolumnen. Källa: Eurobarometern samt Europaparlamentet.

⁶⁵ Eftersom länderna med röstplikt inte ger utrymmer för samma möjligheter till variation på den oberoende variabel utgör dessa inga lämpliga undersökningsfall.

Av tabellen ovan ser vi att det bara är 8 av 42 möjliga fall som stämmer överens med hypotesen. Tendensen är därför något svagare än ovanstående tabell över förtroende. Men om vi bortser från det sista valet, eftersom det finns en risk att inställningen till EU:s demokrati påverkats av utvidgningen, får hypotesen något starkare stöd. Då finner vi att 7 av 27 jämförelser bekräftar hypotesen. Om vi dessutom tar bort de länder där röstplikt förekommer bekräftas hypotesen i 6 av 21 jämförelser⁶⁶, alltså en siffra som är jämförbar med resultatet för indikatorn förtroende. Men återigen är det svårt att dra någon tydlig slutsats av resultaten. För vi ser också att motsvarande siffra som visar att motsatt samband förekommer är 4 av 21, och hela 11 av 21 där inget samband förekommer. Slutsatsen blir därför att det tycks vara slumpen som ligger till grund för sambandet i detta fall.

6.3 Indikatorn den subjektiva synen på EU

Den stora fördelen med analysen av den sista indikatorn är att sambandsanalysen görs i form av Pearson's r.

6.3.1 Operationalisering, är EU något bra eller dåligt?

Tabell 6.3 Samband mellan valdeltagande och uppfattningen om att EU är något bra

LAND	Pearson's r	P-värde	N	Tidsperiod
Italien	0,892*	0,017	6	1979-2004
Nederländerna	0,740	0,093	6	1979-2004
Tyskland	0,713	0,112	6	1979-2004
Storbritannien	0,647	0,165	6	1979-2004
Portugal	0,629	0,255	5	1984-2004
Luxemburg	0,570	0,237	6	1979-2004
Frankrike	0,401	0,430	6	1979-2004
<i>Belgien</i>	<i>0,108</i>	<i>0,838</i>	<i>6</i>	<i>1979-2004</i>
<i>Grekland</i>	<i>0,050</i>	<i>0,937</i>	<i>5</i>	<i>1979-2004</i>
Danmark	0,004	0,994	6	1979-2004
Irland	-0,178	0,735	6	1979-2004
Spanien	-0,422	0,479	5	1984-2004
Finland	-0,778	0,432	3	1996-2004
Sverige	-0,943	0,216	3	1995-2004
Österrike	-1,000**	0,002	3	1996-2004

Kommentar: *=0.05-nivån, **=0.01-nivån. N= antal observationer. *Kursiv stil* innebär att röstplikt förekommer. Tabellen baserar sig på Eurobarometerns fråga om respondenten anser att EU är någonting bra. Källa: Europaparlamentet och Eurobarometern

Länderna i ovanstående tabell kan delas in i tre kategorier; länder med positiva värden, länder med värden nära noll samt länder vars värden är negativa. Som slutsatskriterierna förkunnade

⁶⁶ Eftersom utvidgningen kan tänkas påverka medborgarnas syn på hur demokratin fungerar anser jag att det är fullt rimligt att bortse från det sista valet. Eftersom länderna med röstplikt inte ger utrymme för samma möjligheter till variation på den oberoende variabel utgör dessa inga lämpliga undersökningsfall.

är de den första kategorin, där värdena är positiva, som bekräftar hypotesen om dessa värden överstiger 0,4. I den första kategorin inkluderas sju av femton länder, eller sex av tolv länder om man bortser från de där röstplikt förekommer. Dessa är Italien, Nederländerna, Tyskland, Storbritannien, Portugal, *Luxemburg*⁶⁷ samt Frankrike. Sambandsvärdena är förhållandevis starka vilket bidrar till att länderna bekräftar hypotesen att ett högt valdeltagande stärker legitimiteten. Värt att notera är även att denna kategori enbart innehåller länder som deltagit i EP-valen minst fem gånger av sex möjliga. Detta gör att resultatet baseras på fler fall än till exempel kategorin som visar att motsatt samband förekommer.

Mellankategorin innehåller länder där inget samband förekommer, eftersom sambandsvärdet ligger nära noll. Till denna kategori räknas fyra av femton länder, eller två av tolv om vi bortser från röstpliktsländerna. Länder är *Belgien*, *Grekland*⁶⁸, Danmark samt Irland. Vi kan notera att signifikansnivån är mycket låg för samtliga länder inom kategorin.

Den sista kategorin som visar att motsatt samband förekommer innehåller fyra av tolv länder. Sambandet är negativt i denna grupp som utgörs av Spanien, Finland, Sverige och Österrike. I kategorin är det egentligen bara Finland, Sverige och Österrike vars sambandsstyrka kan jämföras med länderna i den första kategorin.

Sammanfattningsvis bekräftas hypotesen i sex av tolv länder. Motsatt samband finns i fyra av tolv länder och i två av tolv länder finns inget samband alls. Slutsatsen blir därför att det finns en lite starkare tendens som tyder på att hypotesen stämmer, än tendensen för motsatt eller inget samband. Men inte heller denna gång går det att dra någon generell slutsats att hypotesen stämmer.

⁶⁷ Röstplikt förekommer

⁶⁸ Röstplikt förekommer

Tabell 6.4 Samband mellan valdeltagande och uppfattningen om att EU är något dåligt

LAND	Pearson's r	P-värde	N	Tidsperiod
Tyskland	-0,827*	0,042	6	1979-2004
Frankrike	-0,766	0,076	6	1979-2004
Italien	-0,703	0,119	6	1979-2004
Portugal	-0,652	0,233	5	1984-2004
Nederländerna	-0,393	0,441	6	1979-2004
Storbritannien	-0,316	0,542	6	1979-2004
<i>Belgien</i>	-0,222	0,673	6	1979-2004
Spanien	-0,065	0,917	5	1984-2004
Irland	-0,022	0,968	6	1979-2004
Danmark	0,001	0,998	6	1979-2004
<i>Grekland</i>	0,025	0,968	5	1979-2004
<i>Luxemburg</i>	0,311	0,548	6	1979-2004
Finland	0,701	0,505	3	1996-2004
Österrike	0,966	0,168	3	1996-2004
Sverige	0,999*	0,034	3	1995-2004

Kommentar: *=0.05-nivån, **=0.01-nivån. N= antal observationer. *Kursiv stil* innebär att röstplikt förekommer. Källa: Europaparlamentet och Eurobarometern

Precis om ovan delas länderna in i tre kategorier. I den första kategorin finns de länder som denna gång stärker hypotesen genom att uppvisa negativa sambandsvärden. Hypotesen stärks därför i fyra av tolv fall. Till kategorin räknas Tyskland, Frankrike, Italien samt Portugal. Nederländerna kan betraktas som gränsfall, eftersom sambandet ligger precis under det som räknas till hypotesstärkande. Jag räknar däremot inte Nederländerna till den hypotesstärkande kategorin.

I mellankategorin, dvs länder där inget samband förekommer, hittar vi åtta av femton länder, eller fem av tolv om vi bortser från röstpliktsländerna *Belgien*, *Luxemburg* och *Grekland*. Förutom dessa ingår alltså Nederländerna, Storbritannien, Spanien, Irland och Danmark.

Den sista kategorin innehåller i detta fall länder som uppvisar positiva samband, betyder att motsatt samband förekommer. Denna kategori innehåller Finland, Österrike och Sverige, alltså tre av tolv länder. Vi kan notera att denna grupp uteslutande innehåller länder med minst antal observationer.

Sammanfattningsvis bekräftas hypotesen i fyra av tolv länder. Motsatt samband finner vi alltså i tre av tolv länder, medan fem av tolv länder inte visar något samband mellan valdeltagande och legitimitet. Hypotesen får därför visst stöd, men utan att övertyga.

6.3.2 Fördröjt samband?

Om valdeltagande är den oberoende variabeln som påverkar legitimiteten finns det en möjlighet att effekten är fördröjd och därför inte syns i mätningarna från samma år.

Visserligen sker valet i juni medan mätningen jag använt utförs under hösten samma år, men jag anser ändå att det är betydelsefullt att kontrollera om effekten är starkare året efter. Därför har jag analyserat sambandet mellan valdeltagandet och legitimitetsnivån efterföljande år.

Sambanden mellan valdeltagande och uppfattningen om att EU är något bra förändrades inte anmärkningsvärt i fördröjningsanalysen⁶⁹. Däremot kan visst förstärkt samband urskiljas vid uppfattningen att EU är något dåligt.

Tabell 6.5 Ett års fördröjt samband mellan valdeltagande och uppfattningen om att EU är något dåligt

LAND	Pearson's r	P-värde	N
Tyskland	-0,891*	0,017	6
Portugal	-0,788	0,113	5
Italien	-0,758	0,081	6
Österrike	-0,708	0,499	3
Frankrike	-0,535	0,274	6
Nederländerna	-0,494	0,319	6
<i>Belgien</i>	<i>-0,374</i>	<i>0,465</i>	<i>6</i>
Spanien	-0,233	0,706	5
Storbritannien	-0,101	0,849	6
<i>Grekland</i>	<i>-0,025</i>	<i>0,968</i>	<i>5</i>
Irland	0,265	0,612	6
Danmark	0,336	0,515	6
<i>Luxemburg</i>	<i>0,393</i>	<i>0,441</i>	<i>6</i>
Finland	0,964	0,172	3
Sverige	0,985	0,110	3

Kommentar: *=0.05-nivån, **=0.01-nivån. N= antal observationer. *Kursiv* stil innebär att röstplikt förekommer. De år som jämförts är valåren för valdeltagande samt efterföljande år för den beroende variabeln. Se tabellen för valåren i tabellen för valdeltagande vilken återfinns i appendix. Källa: Europaparlamentet och Eurobarometern

Anmärkningsvärt är att Österrike går från att ha visat motsatt samband i föregående tabell, till att istället bekräfta hypotesen ett år efter. Detta kan vara ett tecken på valdeltagandets fördröjda effekt, eller vara ett tecken på allmänt instabila resultat. I övrigt bekräftas hypotesen i sex av tolv länder, medan motsatt samband bara finns i två av tolv. I fyra av tolv länder finns inget samband. Tendensen är alltså något starkare när fördröjningseffekten kontrolleras.

Däremot går det fortfarande inte att utesluta de andra förklaringarna.

⁶⁹ Se appendix för tabell över ett års fördröjt samband mellan valdeltagande och uppfattningen att EU är någonting bra.

6.3.2 Operationalisering, lättnad om EU upplöstes

Tabell 6.6 Samband mellan valdeltagande och uppfattningen att det vore en lättnad om EU upplöstes

LAND	Pearson's r	P-värde	N	Tidsperiod
Italien	-0,957	0,188	3	1984,1989,2004
Nederländerna	-0,939	0,224	3	1984,1989,2004
Frankrike	-0,904	0,281	3	1984,1989,2004
Tyskland	-0,827	0,380	3	1984,1989,2004
Irland	-0,803	0,407	3	1984,1989,2004
Portugal	-0,738	0,471	3	1984,1989,2004
Spanien	-0,448	0,704	3	1984,1989,2004
Storbritannien	-0,036	0,977	3	1984,1989,2004
Grekland	-0,054	0,965	3	1984,1989,2004
Danmark	0,295	0,809	3	1984,1989,2004
Belgien	0,334	0,784	3	1984,1989,2004
Luxemburg	0,993	0,077	3	1984,1989,2004
Finland	-	-	2	-
Sverige	-	-	2	-
Österrike	-	-	2	-

Kommentar: *=0.05-nivån, **=0.01-nivån. N= antal observationer. Tidsperiod innebär de år som analyserats. Eftersom Finland, Sverige och Österrike bara har två fall som underlag har jag valt att exkludera dessa länder. *Kursivstil* innebär att röstplikt förekommer. Källa: Europaparlamentet och Eurobarometern

Som vi såg i föregående tabell är tendensen för hypotesen något starkare än tidigare tabeller. Om vi då ser till denna tabell ser vi att tendensen för hypotesen nu är påtaglig. Av de länder där röstplikt inte förekommer bekräftas analysen i sju av nio fall. Dessa sju länder är Italien, Nederländerna, Frankrike, Tyskland, Irland, Portugal och Spanien. Inget land visar motsatt samband, men i Storbritannien och Danmark finns inget samband alls.

Slutsatsen blir därför, sett till operationaliseringen att det vore en lättnad om EU upplöstes, får hypotesen förhållandevis starkt stöd av analysen. Däremot skall man ha med i beräkningarna att analysen baserar sig på färre antal observationer än tidigare analyser, vilket innebär viss begränsning.

6.3 Sammanställning av analysen

För att få en tydligare överblick av analysens resultat visar nedanstående tabeller en sammanställning av ovanstående resultat. Dessa tabeller ligger till grund för slutsatsdiskussionen.

Tabell 6.8 Sammanställning av analysen

<i>Indikator</i>	Förtroende	Demokratiska Processen	Subjektiva synen på EU			
			<i>Operationalisering</i>	Förtroende för EU	Nöjd med demokratin	EU är något bra
Frankrike	Bekräftas	Noll,Mots,Mots	Bekräftas	Bekräftas	Bekräftas	Bekräftas
Belgien	<i>Noll</i>	<i>Noll,Noll,Noll.</i>	<i>Noll</i>	<i>Noll</i>	<i>Noll</i>	<i>Noll</i>
Nederländerna	Motsatt	Noll, Bekr,Noll	Bekräftas	Noll	Bekräftas	Bekräftas
Tyskland	Bekräftas	Mots,Noll,Mots	Bekräftas	Bekräftas	Bekräftas	Bekräftas
Italien	Noll	Noll,Bekr,Bekr	Bekräftas	Bekräftas	Bekräftas	Bekräftas
Luxemburg	<i>Motsatt</i>	<i>Noll,Mots,Mots</i>	<i>Bekräftas</i>	<i>Noll</i>	<i>Noll</i>	<i>Motsatt</i>
Danmark	Noll	Noll,Noll,Noll	Noll	Noll	Noll	Noll
Irland	Motsatt	Bekr,Noll,Mots	Noll	Noll	Noll	Bekräftas
Storbritannien	Motsatt	Noll,Noll,Mots	Bekräftas	Noll	Noll	Noll
Grekland	<i>Noll</i>	<i>Noll,Bekr,Noll</i>	<i>Noll</i>	<i>Noll</i>	<i>Noll</i>	<i>Noll</i>
Spanien	Bekräftas	Bekr,Noll,Noll	Motsatt	Noll	Noll	Bekräftas
Portugal	Noll	Mots,Mots,Noll	Bekräftas	Bekräftas	Bekräftas	Bekräftas
Finland	Motsatt	-,Bekr,Mots	Motsatt	Motsatt	Motsatt	
Sverige	Bekräftas	-,Noll,Noll	Motsatt	Motsatt	Motsatt	
Österrike	Bekräftas	-,Bekr,Noll	Motsatt	Motsatt	Bekräftas	

Kommentar: Bekräftas(Bekr): Hypotesen bekräftas. Motsatt(Mots): Motsatt samband. Noll: Inget samband förekommer. *Kursivstil* innebär att röstplikt förekommer.

Eftersom det är svårt att så en tydlig bild av ovanstående, visar tabellen nedan istället antalet observationer per land.

Tabell 6.9 Sammanfattning av resultaten, antal gånger

	Hypotesen bekräftas	Inget samband	Motsatt samband	Totalt
Italien	6	2	0	8
Tyskland	5	1	2	8
Frankrike	5	1	2	8
Nederländerna	4	3	1	8
Portugal	4	2	2	8
Österrike	3	1	2	6
Summa	27	10	9	46
Spanien	3	4	1	8
Irland	2	4	2	8
Storbritannien	1	5	2	8
Danmark	0	8	0	8
Summa	6	21	5	32
Sverige	1	2	3	6
Finland	1	0	5	6
Summa	2	2	8	12
Summa:	35	33	22	90
Procent:	39 %	37 %	24 %	100 %

Kommentar: Tabellen sammanfattar resultaten i tabell 6.8, men har exkluderat röstpliktsländerna. De streckade linjerna markerar de olika kategorierna, den översta bekräftar hypotesen, den mellersta innebär nollsamband och den sista visar motsatt samband. Varje kategori avslutas med summan av ovanstående siffror.

Tabellen visar att länderna kan delas in i tre kategorier. Den första kategorin som innehåller sex av tolv länder, Italien, Tyskland, Frankrike, Nederländerna, Portugal och Österrike bekräftar alltså hypotesen ju lägre valdeltagande desto lägre legitimitet. Som vi ser tycks hypotesen bekräftas i 27 av 40 observationer hypotesen, vilket gör att tendensen inom denna kategori är förhållandevis stark.

Den andra kategorin utgörs av fyra länder där det inte tycks finnas något samband. Till kategorin räknas Spanien, Irland, Storbritannien och Danmark. Sammanställningen visar att nollsamband observeras 21 av 38 gånger, vilket gör att tendensen för nollsamband är förhållandevis stark inom kategorin.

Den sista kategorin utgörs av två länder, Sverige och Finland. Denna kategori innebär att motsatt samband tycks förekomma, dvs. att ju högre valdeltagande, desto lägre legitimitet samt ju lägre valdeltagande desto högre legitimitet. Här visar 8 av 12 observationer att motsatt samband tycks förekomma. Återigen är tendensen inom kategorin förhållandevis stark.

Sammanfattningsvis visar 35 av 90 observationer att hypotesen tycks bekräftas, 33 av 33 observationer att inget samband förekommer medan 22 av 90 observationer indikerar motsatt

samband. Tendensen är något starkare för hypotesen än för motsatt samband, men skillnaden är inte tillräckligt stor för att det ska gå att uttala sig starkare än så. Tydligt är att det är stora skillnader mellan länderna, vilket jag återkommer till i slutsdiskussionen.

7. Slutsatser

7.1 Lågt valdeltagande slutet för demokratin?

Vi kan inte dra någon generell slutsats av resultaten eftersom undersökningen uttalar sig om Europaparlamentsvalssammanhang. I detta sammanhang ser vi att det finns vissa intressanta tendenser. Det tycks finnas samband mellan valdeltagande och legitimitet i Italien, Tyskland, Frankrike, Nederländerna, Portugal, Österrike, Sverige och Finland. Däremot är sambandet i Sverige och Finland motsatt det hypotesen förutspådde. I Spanien, Irland, Storbritannien och Danmark tycks det inte finnas något samband överhuvudtaget mellan variablerna.

Sammanlagt visar 58 av 90 observationer att det tycks finnas ett samband mellan variablerna, medan enbart 32 av 90 observationer indikerar att det inte finns något samband. Resultatet förvånar mig på så vis att de visar att tendensen för att sambandet finns är såpass mycket starkare än tendensen för nollsamband.

Som svar på uppsatsens fråga *Lågt valdeltagande slutet för demokratin?* skulle jag vilja säga nja. Trots att det finns tecken som tyder på att det finns ett samband mellan valdeltagande och demokratisk legitimitet, går det inte att bortse från att det också finns viss tendens som tyder på att det inte finns något samband. Dessutom visar undersökningen att sambandet i Sverige och Finland snarare är det motsatts; att lågt valdeltagande skulle öka legitimiteten. Hur som helst anser jag att tendensen som innebär att det finns samband är såpass stark att det finns anledning att fortsätta undersöka området. Nästa steg skulle i så fall bli att undersöka den kausala riktningen på sambandet samt försöka hitta kausala mekanismer som kan förklara sambandet.

7.2 Resultatens bidrag till forskningen

Min bedömning är att ett av uppsatsens främsta bidrag till forskningen är att resultaten betonar behovet av att mer forskning behövs på området. Framför allt finns det anledning att gå vidare och utifrån denna undersöknings resultat undersöka hur sambandets kausala riktning ser ut. Som vi såg i inledningen finns det tre teoretiskt möjliga förklaringar till sambandet, men gemensamt för dessa är att det inte finns några kausala mekanismer till dem. Jag anser därför att det är betydelsefullt att i framtida undersökningar komma fram till vilka förklaringar som finns till sambanden.

Anledningen till att jag anser att det behövs mer forskning kring sambandet mellan valdeltagande och demokratisk legitimitet är att jag tror att sådan forskning skulle bli betydelsefull för hur man kan öka valdeltagandet i EP-valen. Men det är också betydelsefullt för att komma ett steg närmare lösningen på det fenomen som brukar benämnas EU:s legitimitetskris. Om vi kan förstå hur samspelet ser ut mellan valdeltagande och legitimitet, kan detta kanske medföra att vi får ökad förståelse för varför medborgarnas inställning till unionssamarbetet ger upphov till legitimitetskrisen. EU som politiskt system behöver ha medborgarnas stöd. Forskningsinsatser kan få oss alla att förstå hur stödet kan fångas. För att förstå sambandet är det också betydelsefullt att göra fler undersökningar kring valdeltagandets värde.

Vad som också är av betydelse för forskningen är att undersökningen visar att det finns stora skillnader mellan medlemsländerna. De stora skillnaderna kan ses som en indikation på att det är betydelsefullt att genomföra analyser av medborgarnas attityder till EU på landnivå, alternativt individnivå. Hade denna undersökning genomförts på EU-nivå, hade vi missat de stora skillnaderna mellan länderna. Det skulle även vara intressant att undersöka vad som förenar dessa länder, dvs. vad som avgör att de grupperar sig på det sätt som de gör. Att Sverige och Finland utgör en grupp känns förhållandevis naturligt. Faktorer som antal år som EU-medlem, medborgarnas inställning till EU, erfarenhet av demokrati, kulturella likheter och mediarapportering kan tänkas förena länderna och samtidigt vara kausala mekanismer till sambandet. Det är kanske mer förvånande att övriga länder förenar sig på det sätt som de gör. För vad kan tänkas vara en gemensam faktor, relevant för sammanhanget, som förenar Italien, Tyskland, Frankrike, Nederländerna, Portugal och Österrike? Eller Spanien, Irland, Storbritannien och Danmark? Jag tror att det skulle vara betydelsefullt exempelvis för att öka vår förståelse för exempelvis legitimitetskrisen, att undersöka vad som förenar länderna så att de grupperar sig som de gör, dvs. hitta de kausala mekanismerna. Men framför allt skulle det vara betydelsefullt för att öka vår förståelse för sambandet mellan valdeltagande och legitimitet.

7.3 Resultatens betydelse för den allmänna debatten

Vad innebär då resultaten för den allmänna debatten? I de länder där hypotesen bekräftas, dvs. Italien, Tyskland, Frankrike, Nederländerna, Portugal och Österrike, innebär resultaten att man, om än med viss försiktighet, hävda att valdeltagandet påverkar den demokratiska

legitimiteten och använda *hotet mot demokratin* som ett sätt att motivera väljarna till valurnorna.

I Spanien, Irland, Storbritannien och Danmark kunde inget samband påvisas och därför borde den allmänna debatten snarast undvika att sammanblanda de två variablerna, eftersom sambandet tycks sakna vetenskaplig förankring.

I Sverige och Finland tyder tendensen på att motsatt samband förekommer. Resultatet betyder att det tycks vara mindre lämpligt att använda *hotet mot demokratin* som ett sätt att locka väljare till valurnorna i Europaparlamentsval. Som vi såg i inledningen kretsar stor del av den svenska debatten om valdeltagande kring att lågt valdeltagande är negativt för den demokratiska legitimiteten. Jag bedömer att sådana argument är relativt olämpliga att använda eftersom analysen snarare visar att lågt valdeltagande tycks ge upphov till högre legitimitet. Min uppfattning är att den allmänna debatten i Sverige ger ett allt för enkelt svar på en svår fråga. Verkligheten tycks vara betydligt mer komplicerad än vad den svenska debatten ger sken av.

7.4 Vad kan tänkas ligga bakom sambandet?

Redan i inledningen nämndes att det kausala mekanismer till sambandet mellan valdeltagande och den demokratiska legitimiteten. Som avslutning på uppsatsen presenterar jag därför några förslag på vad jag tror kan tänkas förklara sambandet. Givetvis finns det fler möjligt tänkbara kausala mekanismer än de två jag nämner, men av avgränsningsskäl har jag valt att begränsa mig till dessa två.

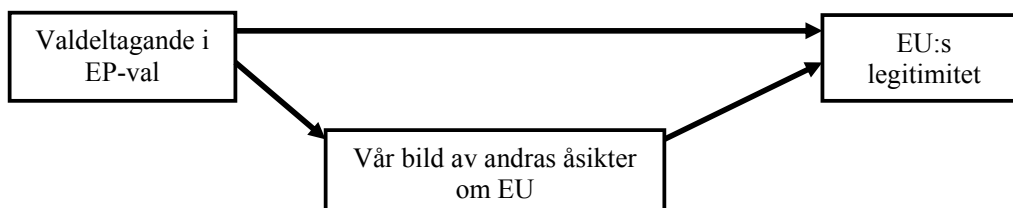
7.4.1 ”Gruppsyckseffekten”

Mitt första förslag på kausal mekanism till sambandet mellan valdeltagandet och den demokratiska legitimiteten kallar jag för ”gruppsyckseffekten”. Den kausala mekanismen ansluter sig delvis till Mark Franklins teori om att politisk socialisering. Även Teorell & Westholm betonar den sociala miljöns betydelse för individens val att delta i allmänna val. Som vi sett tidigare menar Franklin och Teorell & Westholm att den sociala miljön är en bakomliggande variabel till valdeltagande. Men jag tror att den sociala miljön har betydelse på fler ställen i sambandet och en avgörande orsak till varför valdeltagandenivån påverkar den demokratiska legitimiteten. EU:s politiska system är under ständig utveckling. Jag kan tänka mig att individens reaktion på sjunkande valdeltagande i EP-val kan vara att det generellt sett

är färre som bryr sig om EU än tidigare och därför låter bli att rösta. Det låga valdeltagandet gör därför att individen omprövar sin egen inställning till unionssamarbetet. Om individen har förtroende för EU kan han/hon tänkas fråga sig varför andra människor inte har det. Skulle valdeltagandet istället öka finns det anledning att tro att en individ utan förtroende för EU ställer sig frågan varför andra verkar bry sig om att rösta när han/hon själv låter bli.

Min föreställning är alltså att vi tenderar att ompröva vår inställning till EU om den egna inställningen verkar stå i strid med majoritetens. Precis som Franklin m fl var inne på påverkas vår inställning till politiska frågor av vad vi tror att andra människor tycker. Jag tror därför att det är denna form av grupptryck som är en förklaring till varför valdeltagande påverkas den demokratiska legitimiteten. Och kanske är det detta som förenar Italien, Tyskland, Frankrike, Nederländerna, Portugal och Österrike och samtidigt förklarar varför valdeltagandet tenderar att påverka den demokratiska legitimiteten i dessa länder. För att ta reda på svaret skulle studien behöva genomföras på individnivå.

Figur 5

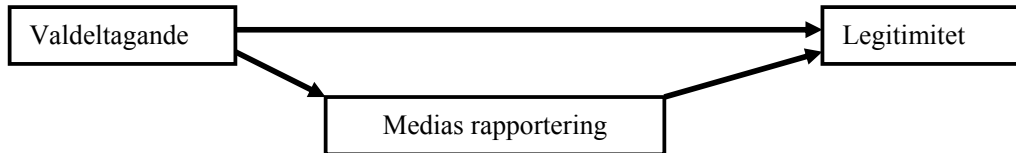

7.4.2 Medias rapportering

Ytterligare en tänkbar kausal mekanism är mediareporteringen. Media har fått mycket kritik för sin bristande EU-rapportering genom åren, och många ser detta som en av orsakerna till EU:s demokratiska underskott. Jag tror att media till viss del kan förklara varför valdeltagandet påverkar den demokratiska legitimiteten. Vi har sett exempel på hur svensk media framställer lågt valdeltagande som ett hot mot demokratin. När valdeltagandet sjunker tycks det finnas en tendens att medias EU-rapportering antar en negativ ton. Man kan tänka sig att media ser det som ett lämpligt tillfälle att påpeka EU:s brister och det *hot* som valdeltagandet utgör för demokratin. Den negativa framställning i media, som orsakats av det låga valdeltagandet, ger upphov till missnöje bland befolkningen eftersom de nyheter som handlar om EU har negativ vinkling. Jag tror att det är en fullt rimlig tanke att negativ bild av EU i media tänkas påverka medborgarnas syn på unionen. På samma sätt tror jag att media kan bidra till att stärka förtroendet för EU genom en positiv nyhetsrapportering. Återigen kan

man fundera om det är mediarapporteringen som ligger till grund för att länderna delar upp sig i de tre grupperna? Är detta orsaken till att Sverige och Finland utgör en separat grupp? Det är en intressant tanke, väl värd att undersöka. En undersökning av detta slag skulle med fördel utgöras på aggregerad nivå.

Figur 6

8. Referenser

LITTERATUR/ARTIKLAR

- Bennulf, Martin & Hedberg, Per & Oscarsson, Henrik *SOU 2000:81*
- Berg Linda (2007), *Multi Level Europeans*
- Boyka Stefanova, Science direct Volume 27, Issue 3, September 2008, Pages 566-571
The 2007 European elections in Bulgaria and Romania
- Dahl, Robert (1989), *Demokratin och dess antagonister*
- Ersson, Svante & Wide, Jessika (2001) *Rösträtten 80 år. Forskarantologi*
- Franklin, Mark (2004), *Voter turnout and the dynamics of electoral competition in established democracies since 1945*
- Gilljam, Mikael m fl (2007), *Metodpraktikan*
- Grundlagsutredningens Dir. 2004:96
- Holmberg, Sören & Oscarsson, Henrik (2004) *Väljare*
- Holmberg, Sören & Oscarsson, Henrik (2006) *Europaval*
- Karlsson, Christer (2001) *Democracy, Legitimacy and the European Union*
- Kohler-Koch, Beate & Rittberger, Bernhold (2007), *Debating the democratic legitimacy of the European Union*
- Lutz, Goerg & Marsh, Michael. Electoral Studies 26 (2007) 539-547 *Introduction: Consequences of low turnout*
- Martinsson, Johan (2007) *Värdet av Valdeltagande*
- Rothstein, Bo (2002) *Vad bör staten göra? Om välfärdsstaten moraliska och politiska logik*
- Schmitt, Hermann & Thomasen, Jacques (1999) *Political Representation and Legitimacy in the European Union*
- Teorell, Jan & Westholm, Anders *SOU1999:132*
- Van der Eijk, Cees & Franklin, Mark (1996) *Choosing Europe*

DATABASER

Eurobarometer

http://ec.europa.eu/public_opinion/standard_en.htm

Gesis

<http://www.gesis.org/en/services/data/survey-data/eurobarometer/question-text-retrieval/>

TNS-opinion

<http://www.tns-opinion.com/home/>

Europaparlamentet, statistik över valdeltagande

http://www.europarl.europa.eu/elections2004/ep-election/sites/sv/results1306/turnout_ep/turnout_table.html

Statistiska Centralbyrån (SCB)

http://www.scb.se/templates/Standard_____106458.asp

MEDIARKIVET

Svenska Dagbladet 2004-06-15 Sida: 6

Sjösten, Ulf Borås Tidning 2008-07-26 debattsektionen

Forslund, Petter/tt i Hallands Nyheter 2005-08-18 Sida: 17

Bergström, Ulf Resumé 2004-05-27 Sida: 5

Schyman, Gudrun Sydsvenskan 2005-03-23 Sida: 04

Wallström, Margot ”Rakt på med K-G Bergström” 09-02-24 <http://svtplay.se/>

9. Appendix

Tabell 9.1 Valdeltagande i Europaparlamentsval

	1979	1984	1987	1989	1994	1995	1996	1999	2004	2007	Medelvärde
Frankrike	61	57		49	53			47	43		52
<i>Belgien</i>	91	92		91	91			91	91		91
Nederländerna	58	51		47	36			30	39		44
Tyskland	66	57		62	60			45	43		56
Italien	85	83		81	75			71	73		78
<i>Luxemburg</i>	89	89		87	89			87	89		88
Danmark	48	52		46	53			51	48		50
Irland	64	48		68	44			50	59		56
Storbritannien	32	33		36	36			24	39		33
<i>Grekland</i>		77		80	71			75	63		73
Spanien			69	55	59			63	45		58
Portugal			72	51	36			40	39		48
Finland							60	31	39		43
Sverige						42		39	38		40
Österrike							68	49	42		53
Bulgarien										29	
<i>Cypern</i>									71		
Tjeckien									28		
Estland									27		
Ungern									38		
Lettland									41		
Litauen									48		
Malta									82		
Polen									21		
Slovenien									28		
Slovakien									17		
Rumänien										29	
EU	63	61		59	57			50	46		56

Kommentar: Tabellen visar valdeltagande uttryckt i procent. *Kursivstil* innebär att röstplikt förekommer. Källa: Europaparlamentet.

Tabell 9.2 Förtroende för EU

	1997	2001	2002	2004	2005	2006	2007	2008	Medelvärde
Frankrike	42	55	42	50	41	40	51	50	46
Belgien	29	61	50	63	57	61	65	68	57
Nederländerna	36	62	48	49	41	44	53	59	49
Tyskland	29	48	42	47	39	38	39	43	41
Italien	48	65	62	56	55	48	43	40	52
Luxemburg	49	73	62	60	56	47	54	55	57
Danmark	36	54	47	45	46	50	59	60	50
Irland	58	63	52	58	53	55	55	62	57
Storbritannien	27	31	27	35	25	26	25	29	28
Grekland	59	70	58	63	62	65	65	59	63
Spanien	50	66	57	61	51	52	58	66	58
Portugal	46	69	66	63	62	58	57	58	60
Finland	32	46	39	45	39	44	43	52	43
Sverige	19	42	29	33	30	38	40	47	35
Österrike	33	45	38	45	41	43	46	38	41
Bulgarien				58	56	56	58	63	58
Cypern				59	54	57	55	71	59
Tjeckien				52	53	57	58	59	56
Estland				56	50	61	67	69	61
Ungern				64	57	61	60	52	59
Lettland				47	42	51	50	46	47
Litauen				68	54	60	59	62	61
Malta				57	57	55	56	65	58
Polen				50	51	58	62	59	56
Slovenien				60	55	70	65	66	63
Slovakien				60	56	62	58	67	61
Rumänien				74	64	67	68	66	68

Kommentar: Tabellen visar andelen (uttryckt i procent) som svarat att man har förtroende för EU. Källa: Eurobarometern

Tabell 9.3 Förtroendets utveckling samt förändring från föregående mätning

	1997	2001	F	2002	F	2004	F	2005	F	2006	F	2007	F	2008	F	M
Frankrike	42	55	13	42	-13	50	8	41	-9	40	-1	51	11	50	-1	46
Belgien	29	61	32	50	-11	63	13	57	-6	61	4	65	4	68	3	57
Nederländerna	36	62	26	48	-14	49	1	41	-8	44	3	53	9	59	6	49
Tyskland	29	48	19	42	-6	47	5	39	-8	38	-1	39	1	43	4	41
Italien	48	65	17	62	-3	56	-6	55	-1	48	-7	43	-5	40	-3	52
Luxemburg	49	73	24	62	-11	60	-2	56	-4	47	-9	54	7	55	1	57
Danmark	36	54	18	47	-7	45	-2	46	1	50	4	59	9	60	1	50
Irland	58	63	5	52	-11	58	6	53	-5	55	2	55	0	62	7	57
Storbritannien	27	31	4	27	-4	35	8	25	-10	26	1	25	-1	29	4	28
Grekland	59	70	11	58	-12	63	5	62	-1	65	3	65	0	59	-6	63
Spanien	50	66	16	57	-9	61	4	51	-10	52	1	58	6	66	8	58
Portugal	46	69	23	66	-3	63	-3	62	-1	58	-4	57	-1	58	1	60
Finland	32	46	14	39	-7	45	6	39	-6	44	5	43	-1	52	9	43
Sverige	19	42	23	29	-13	33	4	30	-3	38	8	40	2	47	7	35
Österrike	33	45	12	38	-7	45	7	41	-4	43	2	46	3	38	-8	41
Bulgarien						58		56	-2	56	0	58	2	63	5	58
Cypern						59		54	-5	57	3	55	-2	71	16	59
Tjeckien						52		53	1	57	4	58	1	59	1	56
Estland						56		50	-6	61	11	67	6	69	2	61
Ungern						64		57	-7	61	4	60	-1	52	-8	59
Lettland						47		42	-5	51	9	50	-1	46	-4	47
Litauen						68		54	-14	60	6	59	-1	62	3	61
Malta						57		57	0	55	-2	56	1	65	9	58
Polen						50		51	1	58	7	62	4	59	-3	56
Slovenien						60		55	-5	70	15	65	-5	66	1	63
Slovakien						60		56	-4	62	6	58	-4	67	9	61
Rumänien						74		64	-10	67	3	68	1	66	-2	68

Kommentar: F= förändring från föregående mätning, M= medelvärde. Tabeller visar hur förändringen ser ut i antal procentenheter. Källa: Eurobarometern och Europaparlamentet

Tabell 9.4 Andel medborgare som är nöjda med hur demokratin fungerar i EU

	1993	1997	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2007	Medelvärde
Frankrike	47	39	39	42	45	47	40	45	50	44
Belgien	50	30	48	56	55	65	49	70	66	54
Nederländerna	52	36	36	33	48	48	40	44	44	42
Tyskland	50	31	35	37	42	48	39	46	52	42
Italien	34	40	40	37	43	45	45	45	48	42
Luxemburg	61	49	49	57	55	64	60	66	55	57
Danmark	49	31	32	31	48	59	54	62	63	48
Irland	60	63	58	58	65	61	65	67	58	62
Storbritannien	44	36	32	33	39	38	30	39	33	36
Grekland	50	39	38	45	46	50	53	57	58	48
Spanien	45	46	59	61	56	58	57	64	66	57
Portugal	58	36	52	39	37	41	41	44	46	44
Finland		31	34	30	32	41	36	51	40	37
Sverige		18	28	27	36	42	36	42	46	34
Österrike		40	48	33	44	53	45	45	47	44
Bulgarien								44	41	43
Cypern								52	49	51
Tjeckien								50	58	54
Estland								50	56	53
Ungern								50	55	53
Lettland								48	55	52
Litauen								52	47	50
Malta								53	55	54
Polen								50	67	59
Slovenien								63	60	62
Slovakien								41	48	45
Rumänien								57	51	54

Kommentar: Tabellen visar andelen procent som svarat ”Mycket nöjd” eller ”Ganska nöjd”, på frågan ”Är du nöjd med hur demokratin i EU fungerar?”. Källa Eurobarometern

Tabell 9.5 Ett års fördröjt samband mellan valdeltagande och uppfattningen om att EU är något bra

LAND	Pearson's r	P-värde	N
Italien	0,801	0,056	6
Portugal	0,759	0,137	5
Tyskland	0,689	0,130	6
Nederländerna	0,525	0,285	6
Storbritannien	0,515	0,295	6
Frankrike	0,275	0,598	6
Grekland	0,253	0,681	5
Belgien	0,177	0,737	6
Spanien	-0,022	0,972	5
Luxemburg	-0,141	0,790	6
Irland	-0,153	0,773	6
Danmark	-0,235	0,655	6
Österrike	-0,257	0,834	3
Finland	-0,713	0,495	3
Sverige	-0,983	0,118	3

Kommentar: Tabellen visar andelen procent som svarat ”Mycket nöjd” eller ”Ganska nöjd”, på frågan ”Är du nöjd med hur demokratin i EU fungerar?”. Siffrorna för valdeltagande är jämförda efterföljande års mätningar i frågan om EU är något bra. De är jämförda med valören för valdeltagande samt efterföljande år för den beroende variabeln. Se tabellen för valören i tabellen för valdeltagande vilken återfinns i appendix. Källa Eurobarometern samt Europaparlamentet

Tabell 9.6 Ett års fördröjt samband mellan valdeltagande och uppfattningen det vore väldigt tråkigt om EU upplöses

LAND	Pearson's r	Sign.	P-värde	N
Frankrike	1,000	**	.	2
Belgien	-1,000	**	.	2
Nederländerna	1,000	**	.	2
Tyskland	1,000	**	.	2
Italien	-1,000	**	.	2
Luxemburg	1,000	**	.	2
Danmark	-1,000	**	.	2
Irland	1,000	**	.	2
Storbritannien	1,000	**	.	2
Grekland	1,000	**	.	2
Spanien	-1,000	**	.	2
Portugal	-1,000	**	.	2
Finland	a	.	.	0
Sverige	a	.	.	0
Österrike	a	.	.	0

Kommentar: **=0.01-nivån. De år som jämförts är valåren för valdeltagande samt efterföljande år för den beroende variabeln. Se tabellen för valåren i tabellen för valdeltagande vilken återfinns i appendix. Källa. Europaparlamentet och Eurobarometer

Tabell 9.7 Ett års fördröjt samband mellan valdeltagande och uppfattningen att det vore en lättnad om EU upplöses

LAND	Pearson's r	Sign.	P-värde	N
Frankrike	-1,000	**	.	2
Belgien	1,000	**	.	2
Nederländerna	-1,000	**	.	2
Tyskland	-1,000	**	.	2
Italien	1,000	**	.	2
Luxemburg	-1,000	**	.	2
Danmark	1,000	**	.	2
Irland	-1,000	**	.	2
Storbritannien	-1,000	**	.	2
Grekland	-1,000	**	.	2
Spanien	-1,000	**	.	2
Portugal	-1,000	**	.	2
Finland	a	.	.	0
Sverige	a	.	.	0
Österrike	a	.	.	0

Kommentar: **=0.01-nivån. De år som jämförts är valåren för valdeltagande samt efterföljande år för den beroende variabeln. Källa Eurobarometern samt Europaparlamentet

BILAGA 1

Operationalisering av begreppet legitimitet

Har du förtroende för EU?

"I would like to ask you a question about how much trust you have in certain institutions. For each of the following institutions, please tell me if you tend to trust or tend not to trust it? The European Union"

1. Tend to trust
2. Tend not to trust
3. DK

Är du nöjd med hur demokratin i EU fungerar?

"And how about the way the democracy works in the European Union?"

1. Very satisfied
2. Fairly satisfied
3. Not very satisfied
4. Not at all satisfied
5. DK

Hur skulle du reagera om du imorgon fick veta att EU upplöses?

"If you were told tomorrow that the European Union had been scrapped, would you be very sorry about it, indifferent or very relieved?"

1. Very sorry
2. Indifferent
3. Very relieved
4. DK

Anser du att EU generellt är någonting bra eller dåligt?

"Generally speaking, do you think that (OUR COUNTRY)'s membership of the European Union is...?"

1. A good thing
2. A bad thing
3. Neither good nor bad

DK